

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Eva Zenklová

Problémy institutu vazby

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DSc.

Katedra: Trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): Únor 2009

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 20. února 2009

Děkuji vedoucímu diplomové práce doc. JUDr. Jaroslavu Fenykovi, Ph.D., DSc. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

OBSAH	4
1. ÚVOD.....	6
2. LIMITY A ZÁRUKY ZÁSAHŮ DO OSOBNÍ SVOBODY Z HLEDISKA MEZINÁRODNÍHO A ÚSTAVNÍHO PRÁVA	8
2.1 Limity a záruky zásahů do osobní svobody podle mezinárodního práva	8
2.2 Vliv práva EU na trestní právo procesní.....	10
2.3 Limity a záruky zásahů do osobní svobody podle ústavního práva ČR	11
3. OBECNĚ O INSTITUTU VAZBY	13
3.1 Podstata a smysl vazby	13
3.2 Vývoj právní úpravy vazby.....	14
3.2.1. Vazební právo v Československu do roku 1948.....	14
3.2.2. Právní úprava vazby v letech 1948 až 1989	15
3.2.3. Změny v právní úpravě vazby po roce 1989.....	17
3.3 Zásady, na nichž vazba stojí	19
3.4 Rozdíl mezi vazbou a trestem.....	20
4. MATERIÁLNÍ VAZEBNÍ PRÁVO.....	22
4.1 Zákonné podmínky vazby.....	22
4.2 Jednotlivé důvody vazby podle § 67 tr. řádu	23
4.2.1. Vazba útěková podle § 67 písm. a) tr. řádu	23
4.2.2. Vazba koluzní podle § 67 písm. b) tr. řádu.....	26
4.2.3. Vazba předstižná podle § 67 písm. c) tr. řádu	28
4.3 Zpřísněné důvody vazby	29
4.4 Instituty nahrazující vazbu.....	33
4.4.1. Obecně k opatřením nahrazujícím vazbu.....	33
4.4.2. Nahrazení vazby zárukou, slibem nebo dohledem	34
4.4.3. Nahrazení vazby peněžitou zárukou	38
5. FORMÁLNÍ VAZEBNÍ PRÁVO.....	41
5.1 Rozhodnutí o vzetí do vazby	41
5.1.1. Rozhodnutí o vzetí do vazby v přípravném řízení.....	41
5.1.2. Rozhodnutí o vzetí do vazby v řízení před soudem.....	44
5.2 Přezkoumávání důvodnosti vazby	44
5.2.1. Stížnost proti rozhodnutí o vazbě	44
5.2.2. Přezkoumávání důvodnosti vazby z úřední povinnosti	48
5.2.3. Rozhodování o dalším trvání vazby.....	50
5.2.4. Přezkoumávání žádosti obviněného o propuštění z vazby na svobodu ..	54
5.3 Právo být slyšen.....	56
5.4 Trvání vazby	61
6. VAZBA V ŘÍZENÍ PROTI MLADISTVÝM	64
6.1 Vazba mladistvého.....	64
6.2 Trvání vazby v řízení ve věcech mladistvých.....	66

6.3	Nahrazení vazby jiným opatřením v řízení ve věcech mladistvých	68
7.	REKODIFIKACE TRESTNÍHO PRÁVA PROCESNÍHO	70
8.	ZÁVĚR	74
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	76
	PŘÍLOHY	78
	THE ISSUE OF THE CONCEPT OF CRIMINAL CUSTODY.....	89

1. ÚVOD

Vazba je stěžejním institutem moderního trestního práva, pro účel trestního řízení¹ je v mnoha případech nezastupitelná. Na druhou stranu je vazba natolik velkým a citelným zásahem do základního lidského práva, jakým je svoboda člověka, že je naprosto nezbytné stanovit přesné zákonné podmínky pro uložení vazby a řízení o ní a trvat na jejich důsledném dodržování ze strany orgánů činných v trestním řízení.

O výjimečném postavení vazby svědčí i fakt, že základní podmínky jejího použití najdeme v nejdůležitějších mezinárodních dokumentech o ochraně lidských práv: Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (čl. 9) a Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (čl. 5). V této souvislosti nesmíme opomíjet ani judikaturu Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku, který ovlivňuje i domácí úpravu (v poslední době např. právo být slyšen v řízení o vazbě). Ústavní základy vazby v českém právním řádu najdeme v čl. 8 Listiny základních práv a svobod. Ochranu zde poskytuje Ústavní soud ČR sídlící v Brně.

Pozitivně je třeba hodnotit snahu o zkvalitnění právní úpravy vazby jak v minulosti, tak ve věcném záměru nového trestního řádu, ať už jde o zpřesnění důvodů vazby, zrychlení rozhodování nebo stanovení lhůt pro trvání vazby. Cílem by mělo být snížení počtu osob, které jsou stíhány ve vazbě. Česká republika patří bohužel ke státům s relativně vysokým počtem vazebně stíhaných osob. V tomto ohledu přinesla určité zlepšení novela trestního řádu provedená zákonem. č. 265/2001 Sb.

Ve své diplomové práci se zabývám obecně institutem vazby, materiálním a formálním vazebním právem, úpravou vazby

¹ Účelem trestního řízení je zjistit, zda byl trestný čin spáchán, a pokud spáchán byl, kdo je jeho pachatelem a rozhodnout o uložení zákonné sankce a toto rozhodnutí vykonat; působit k upevnování zákonosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti a k výchově občanů.

v řízení proti mladistvým a možnou budoucí úpravou vazebního práva. V rámci kapitoly o formálním právu se zabývám právem být slyšen v rámci řízení o vazbě. Mým cílem je podat ucelený pohled na vazební právo, upozornit na některé problémy praxe, které vycházejí především z toho, že vazba je institutem, který může mít velmi negativní důsledky, není-li používán v souladu se zákonem a hrozba porušení lidských práv v souvislosti s aplikací vazby je vždy velmi aktuální.

2. LIMITY A ZÁRUKY ZÁSAHŮ DO OSOBNÍ SVOBODY Z HLEDISKA MEZINÁRODNÍHO A ÚSTAVNÍHO PRÁVA

Podstatou vazby je dočasné zbavení svobody. „Svoboda každého člověka patří v demokracii k základním hodnotám důstojného života.“² Svoboda patří mezi základní práva každého člověka a jako taková je chráněna jak v mezinárodních dokumentech poskytujících ochranu lidským právům a svobodám, tak českým ústavním právem. Většina těchto dokumentů se nějakým způsobem snaží regulovat trestní proces, protože ten se vždy do určité míry dotýká lidských práv.³

V oblasti mezinárodního práva patří k nejpodstatnějším z hlediska trestního procesu Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod včetně dodatkových protokolů (dále EÚLP) a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (dále MPLP). V českém ústavním pořádku najdeme základy trestního práva procesního v Listině základních práv a svobod.

2.1 Limity a záruky zásahů do osobní svobody podle mezinárodního práva

Oba dokumenty, EÚLP v čl. 5 a MPLP v čl. 9, se shodují v tom, že každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Člověk smí být zbaven svobody pouze na základě řízení, které je upraveno v zákoně (čl. 5 odst. 1 EÚLP, čl. 9 odst. 1 MPLP). EÚLP pak v čl. 5 odst. 1 obsahuje taxativní výčet případů, kdy je možné zbavit osobu svobody. Postačí, je-li naplněn alespoň jeden z důvodů. V čl. 5 odst. 1 písm. c) se uvádí, že je možné zákonné

² Pavlíček, V. a kol. *Ústavní právo a státověda II. Díl. Ústavní právo České republiky Část 2.*, Praha: Linde, 2004, str. 87.

³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání.* Praha: C. H. Beck, 2007, str. 80.

zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání. Zatčená osoba musí být neprodleně informována o důvodech svého zatčení a obviněních, která jsou proti ní vznesena (čl. 5 odst. 2 EÚLP, čl. 9 odst. 2 MPLP). Zatčená osoba musí být neprodleně předvedena před soudce nebo úředníka vykonávajícího soudcovskou pravomoc (čl. 5 odst. 3 EÚLP, čl. 9 odst. 3 MPLP). MPLP v čl. 9 odst. 3 výslovně uvádí, že není obecným pravidlem, aby osoby čekající na trestní řízení byly drženy ve vazbě. Každá osoba, která se nachází ve vazbě, má právo na řízení před soudem, který rozhodne o zákonnosti jejího zadržení. Je-li vazba nezákonná, rozhodne soud o propuštění obviněného z vazby (čl. 5 odst. 4 EÚLP, čl. 9 odst. 4 MPLP). Osoba, která byla držena ve vazbě v rozporu se zákonem či těmito mezinárodními normami, má právo na odškodnění (čl. 5 odst. 5 EÚLP, čl. 9 odst. 5 MPLP).

Podle čl. 10 Ústavy ČR mají vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal parlament souhlas a jimiž je ČR vázána, přednost před zákonem. Znamená to, že pokud stanoví mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Pokud by ovšem mezinárodní smlouva poskytovala nižší právní standard, než vnitrostátní právo ČR, je nutné použít toto vnitrostátní právo.

Orgánem, který bdí nad dodržováním EÚLP a poskytuje ochranu proti porušování práv vyplývajících z EÚLP, je Evropský soud pro lidská práva se sídlem ve Štrasburku (dále ESLP). Tento soud řeší nejenom spory mezi státy, ale práv zakotvených v EÚLP se může domáhat i jednotlivec prostřednictvím stížnosti. ESLP mnohokrát judikoval, že není další soudní instancí, která by navazovala na vnitrostátní soudní soustavu. Je zde pouze pro to,

aby rozhodoval o tom, zda EÚLP byla porušena nebo nebyla. Pokud ESLP dojde k tomu, že EÚLP byla porušena, může podle čl. 41 přiznat stěžovateli spravedlivé zadostiučinění.⁴

2.2 Vliv práva EU na trestní právo procesní

Trestní právo spadá pod tzv. třetí pilíř EU, který zahrnuje spolupráci v oblastech justice a vnitřních věcí. V této souvislosti mluvíme o tzv. evropeizaci trestního práva, která probíhá ve dvou rovinách: jednak je to v rovině Rady Evropy, druhou rovinu představuje právo Evropské unie, které stále víc nabývá na významu.⁵ Trestní právo procesní je prozatím ve stínu trestního práva hmotného, pokud jde o evropeizaci v rámci práva EU. Evropská unie se doteď soustředila spíše na boj proti kriminalitě, který s sebou přináší nutnost zásahů do lidských práv. Už je ale zapomínáno na ochranu osob, proti kterým jsou nástroje trestního práva namířeny, a zajištění jejich procesních práv.⁶

Jakýmsi pokusem o nápravu bylo vydání Zelené knihy o procesních zárukách přiznaných podezřelým a osobám, které jsou předmětem trestního řízení v rámci EU⁷. Zelená kniha se soustředila na pět základních okruhů práv: právo na právní zastoupení, právo na tlumočnicka, ochrana zvláště zranitelných osob, právo na konzulární pomoc a právo znát svá práva. Zelená kniha byla podkladem pro návrh rámcového rozhodnutí, které připravila Komise o určitých procesních právech při trestním

⁴ Čl. 41 EÚLP zní: „Jestliže soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

⁵ Jelínek, J. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání, Praha: Linde, 2007, str. 81.

⁶ Kmec, J. *Evropské trestní právo. Mechanismy evropeizace trestního práva a vytváření skutečného evropského trestního práva*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, str. 149-150.

⁷ Zveřejněna byla dne 19. února 2003 [COM(2003) 75].

řízení v celé EU. Situace je ovšem taková, že k přijetí tohoto rámcového rozhodnutí zřejmě nedojde.⁸

Evropská rada přijala v roce 2000 Chartu základních lidských práv Evropské unie, která kodifikuje systém lidských práv, jak je vytvořil Evropský soudní dvůr.⁹ Charta zatím není závazným dokumentem, nicméně členské státy se zavázaly ji dodržovat. V současné době jde o otázku velmi aktuální, protože na Chartu odkazuje tzv. Lisabonská smlouva, jejíž ratifikační proces právě probíhá. Pokud by byla Lisabonská smlouva ratifikována všemi členskými státy, stala by se Charta závazným dokumentem. V jejím čl. 6 je zakotveno právo na svobodu a osobní bezpečnost. V čl. 47 se uvádí, že každý má nárok na spravedlivé a veřejné slyšení v přiměřené lhůtě před nezávislým a nestranným soudem předem zřízeným zákonem. Čl. 48 pak zaručuje presumpci nevinu a právo na obhajobu. Toto jsou jediná ustanovení, která se určitým způsobem váží k trestnímu právu procesnímu. Čl. 6 sice zaručuje osobní svobodu, ale její ochrana není více rozvinuta.

2.3 Limity a záruky zásahů do osobní svobody podle ústavního práva ČR

Základní úpravu ochrany svobody najdeme v Listině základních práv a svobod (dále jen Listina) v čl. 8. Toto ustanovení tvoří určité ústavní hranice či mantinely pro trestní právo tím, že stanoví v odstavci druhém, že nikdo nesmí být stíhán či zbaven svobody jinak, než z důvodů a způsobem stanoveným zákonem. Nenajdeme zde tedy pozitivní vymezení toho, co to je osobní svoboda, ale pouze negativní vymezení

⁸ Kmec, J. *Evropské trestní právo. Mechanismy europeizace trestního práva a vytváření skutečného evropského trestního práva*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, str. 150.

⁹ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R. *Evropské právo*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 119.

rámce zákonem přípustných zásahů do osobní svobody. „Má-li do osobní svobody zasahovat státní moc, musí mít s ohledem na čl. 2 odst. 2 Listiny a čl. 2 odst. 3 Ústavy ke stíhání nebo zbavení svobody výslovné zákonné dovolení.“¹⁰

Čl. 8 odst. 5 Listiny stanoví, že nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu. Tuto hlavní zásadu nelze prolomit, ale je zde ponechán dostatečný prostor pro zákonnou úpravu, která je obsažena v trestním řádu.¹¹

Ochranu proti porušení práv, která jsou zakotvena v Listině, poskytuje Ústavní soud ČR. Na něj se může obrátit prostřednictvím ústavní stížnosti jakákoliv osoba, která tvrdí, že bylo porušeno její ústavně chráněné právo či základní svoboda.

¹⁰ Pavlíček, V. a kol. *Ústavní právo a státověda II. Díl. Ústavní právo České republiky Část 2.*, Praha: Linde 2004, str. 88.

¹¹ Pavlíček, V. a kol. *Ústava a ústavní řád České republiky. Komentář. 2. díl: Práva svobody.* Praha: Linde, 2002, str. 94.

3. OBECNĚ O INSTITUTU VAZBY

3.1 Podstata a smysl vazby

Vazba je institutem trestního řízení, který řadíme mezi zajišťovací úkony. Cílem zajišťovacích úkonů je zajistit přítomnost osoby, proti níž se trestní řízení vede. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen trestní řád) upravuje mimo vazbu ještě následující zajišťovací úkony k zajištění osoby, proti níž se trestní řízení vede: předvolání, předvedení, zadržení a příkaz k zatčení.

Definovat vazbu lze mnoha způsoby. V Právnickém slovníku najdeme následující vymezení vazby: „Vazba je zajišťovací úkon v trestním řízení, jímž se osoba obviněná z trestného činu zajišťuje pro trestní řízení a výkon trestu.“¹² J. Jelínek uvádí: „Vazba je institutem trestního řízení, je to procesní úkon, kterým se zajišťuje osoba obviněného pro účely trestního řízení a výkon trestu. Atributem vazby je dočasná ztráta osobní svobody obviněného.“¹³ Často však dochází k tomu, že definice jsou zaměřeny jen na určitý aspekt vazby. Patrně nejkompexnější vymezení vazby podává V. Mandák: „Vazba je institutem trestního řízení, s jehož použitím je obviněný na základě rozhodnutí oprávněného orgánu dočasně zbaven osobní svobody, aby mu bylo zabráněno vyhýbat se trestnímu stíhání nebo trestu tím, že by uprchl nebo se skrýval, mařit nebo ztěžovat objasnění věci nepřípustným působením na prameny důkazů nebo konečně pokračovat v trestné činnosti.“¹⁴

Institut vazby je upraven především v trestním řádu v části první, hlava čtvrtá, oddíl první (§67 - § 74a tr. řádu). Výkon

¹² Hendrych, D. a kol. *Právní slovník*. 2. rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 1099.

¹³ Jelínek, J. a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 25. aktualizované vydání podle stavu k 1.9. 2007, Praha: Linde, 2007.

¹⁴ Mandák, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975, str. 65 -66.

vazby je upraven v zákoně č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby a dále ve vyhlášce č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby.

3.2 Vývoj právní úpravy vazby

3.2.1. Vazební právo v Československu do roku 1948

Československá republika přejala právní řád Rakouska – Uherska podle tzv. recepční normy č. 11/1918 Sb. z. a n. Tím převzala i tzv. právní trialismus, což znamenalo, že na území tehdejšího Československa v oblasti trestního řízení platilo více různých předpisů. Pro české země platil zákon 119/1873 ř.z., jímž se uvádí trestní řád, na Slovensku a Podkarpatské Rusi platil zák. čl. XXXIII/1896, o soudním trestním řádu. V oboru vojenské justice platili dva vojenské trestní řády (obsahově totožné) – v českých zemích č. 131/1912 ř.z., vojenský trestní řád soudní, a na Slovensku zák. č. XXXIII/1912.

Vazba byla upravena v § 180 trestního řádu 119/1873 ř.z. Podle této úpravy bylo možno dát obviněného do vazby v případě, že byl vyslechnut vyšetřujícím soudcem a podezření ze zločinu či přečinu přetrvávalo i po tomto výslechu. Současně musel být dán i některý z důvodů vazby uvedených v § 175, body 2. až 4. trestního řádu. Trestní řád znal tzv. obligatorní vazbu. Ta byla uvalena v případě, že šlo o zločin, za který bylo možno uložit trest smrti nebo minimálně deset let odnětí svobody. V řízení před okresními soudy rozhodoval o uvalení vazby samosoudce. Toto rozhodnutí muselo být odůvodněno a oznámeno ústně obviněnému. Proti tomuto rozhodnutí byla přípustná stížnost k radní komoře, proti rozhodnutí radní komory byla možná stížnost k zemskému soudu. Řádnou vyšetřovací vazbu bylo možno uplatnit jak v řízení přípravném, tak v dalších stádiích

trestního řízení. V hlavním řízení mimo hlavní přelíčení mohl o uvalení vazby rozhodnout předseda hlavního přelíčení, v hlavním přelíčení nalézací senát a v porotním řízení soudní sbor porotní. V opravném řízení byl rozhodujícím orgánem o vazbě nikoliv soud vyššího stupně, ale soud stupně prvního. Vyšetřovací vazba mohla trvat pouze po tu dobu, kdy trvaly důvody vazby, orgány činné v trestním řízení musely postupovat tak, aby vazba měla co nejkratší trvání. Nejvyšší přípustnou dobu trvání vazby zákon nestanovil. Jisté omezení existovalo u koluzní vazby, která zpravidla nemohla trvat déle než dva měsíce. Pokud bylo řízení zastaveno nebo byl vynesena zprošťující rozsudek, vazba musela být okamžitě zrušena. Vyšetřující soudce mohl vazbu zrušit pouze se souhlasem státního zástupce (výjimkou byla koluzní vazba, která končila po uplynutí dvou, respektive tří měsíců). Pokud státní zástupce odmítl souhlas udělit, rozhodovala radní komora usnesením. Proti tomuto usnesení mohl podat státní zástupce stížnost.¹⁵

3.2.2. Právní úprava vazby v letech 1948 až 1989

Změnu úpravy vazby přináší zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví.¹⁶

Jedním z výsledků tzv. „právníkové dvouletky“ byl nový trestní řád č. 87/1950 Sb.¹⁷ Co se týče vazby, rozlišoval tento zákon vazbu obligatorní a fakultativní. Podle § 96 odst. 1 musí být obviněný vzat do vazby, pokud je podezřelý z trestného činu, ze který lze uložit trest smrti, trest odnětí svobody na doživotí

¹⁵ Růžička, M., Zezulová, J. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 122-141.

¹⁶ Tento zákon provádí tzv. „zlidovění soudnictví“. Vedle soudců z povolání byli nově ustanoveni soudci z lidu, kteří měli rovnoprávné postavení s profesionálními soudci. Zároveň jim byla zajištěna majorita. Mimo jiné tento zákon přizpůsobil organizaci soudů krajskému zřízení, výrazně změnil úpravu příslušnosti a řízení ve věcech trestních.

¹⁷ Tímto zákonem došlo k výrazné deformaci trestního procesu. Těžiště trestního řízení se přesouvá do stádia přípravného řízení. Práva obviněného i jeho obhájce byla značně oslabena.

nebo trest dočasného odnětí svobody, jehož dolní hranice činí nejméně deset let (obligatorní vazba). Odst. 2, upravující vazbu fakultativní, obsahuje důvody, pro které lze obviněného vzít do vazby. Musí zde být obava, že

- a) obviněný uprchne, zejména proto, že nelze ihned zjistit jeho totožnost nebo bydliště, nebo pro vysoký trest, který ho podle očekávání postihne (§ 96 odst. 2, písm. a),
- b) obviněný bude působit na svědky nebo spoluobviněné anebo že bude jinak mařit objasnění skutečností závažných pro trestní řízení (§ 96 odst. 2, písm. b),
- c) obviněný se znovu dopustí trestného činu, který spáchal, nebo že dokoná trestný čin, o který se pokusil, anebo že vykoná trestný čin, kterým vyhrožoval (§ 96 odst. 2, písm. c).

V přípravném řízení rozhodoval o vzetí do vazby výhradně prokurátor ihned, pokud možno po výslechu (§ 101 odst.1). Pokud důvody vazby pominuly, měl prokurátor povinnost obviněného z vazby propustit na svobodu (§ 104). Proti rozhodnutí o vazbě zákon připouštěl stížnost (§ 105). O této stížnosti pak rozhodoval generální prokurátor (proti usnesení státního prokurátora) nebo nadřízený krajský prokurátor (proti usnesení okresního prokurátora). Vzít do vazby bylo možno i mladistvého, ale pouze za podmínky, že účelu vazby nemohlo být dosaženo jinak. Zákon zde tedy stanoví subsidiaritu vazby pouze u mladistvého, zatímco současný účinný trestní řád stanoví použití vazby subsidiárně obecně (§ 67 tr. řádu). Délku vazby trestní řád nestanovil, neupravoval ani způsob rozhodování o prodloužení vazby. Byla pouze uložena povinnost orgánům činným v trestním řízení působit tak, aby vazba byla pokud možno co nejvíce zkrácena (§ 107).

Stávající trestní řád byl nahrazen z. č. 64/1956 Sb. Nově zavedl v § 77 tzv. prozatímní vazbu. Osobu podezřelou ze spáchání trestného činu mohly vzít vyšetřovací orgány do prozatímní vazby, jestliže byl dán některý z důvodů vazby a věc nesnesla odkladu. Tato osoba pak musela být do 48 hodin předána prokurátorovi. § 79 pak upravoval vazbu, která mohla být uvalena pouze na obviněného. Vzít obviněného do vazby mohl v přípravném řízení prokurátor, v řízení před soudem soud. Oproti předcházející úpravě tento zákon již stanovil dobu trvání vazby – dva měsíce v přípravném řízení. Vazbu mohl prodloužit nadřízený prokurátor o jeden měsíc, prodloužení bylo vyloučeno u koluzní vazby. Proti rozhodnutí o vazbě byla přípustná stížnost.

V roce 1961 byl přijat nový trestní řád č. 141/1961 Sb., který v pozměněné podobě platí dodnes. Za dobu své existence byl novelizován několika desítkami zákonů a několika nálezy Ústavního soudu.¹⁸ Úprava vazby navazovala na předchozí úpravu a v mnohém se shodovala. Vzít do vazby bylo možné pouze obviněného. V přípravném řízení o vzetí do vazby rozhodoval prokurátor, v řízení před soudem soud. Vazba byla nadále pouze fakultativní. Doba trvání vazby byla stanovena na dva měsíce, tuto dobu mohl prodloužit nadřízený prokurátor a to o jeden měsíc. Pokud bylo nutné prodloužení na delší dobu, mohl tak učinit pouze generální prokurátor. Novelou č. 149/1969 Sb. došlo ke zrušení rozhodování generálního prokurátora o prodloužení vazby, nadále rozhodoval pouze nadřízený prokurátor.

3.2.3. Změny v právní úpravě vazby po roce 1989

Společenské změny po listopadu 1989 měly značný vliv i na trestní právo. Ve velmi krátké době dochází k několika

¹⁸ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 30.

významným novelizacím trestního řádu. Novela č. 159/1989 Sb. (účinná od 1.1. 1991) upravila trvání vazby novým způsobem. V přípravném řízení mohla vazba trvat pouze po nezbytně nutnou dobu, maximálně dva měsíce. Nad tuto dobu mohl vazbu prodloužit nadřízený prokurátor, ale celkově doba strávená ve vazbě nesměla přesáhnout jeden rok. Byla stanovena i nejvyšší přípustná doba vazby v trestním řízení a to tak, že nesměla přesáhnout horní hranici trestní sazby odnětí svobody stanovené na čin, pro který byl obviněný vzat do vazby. Novelou č. 303/1990 Sb. byla omezena doba trvání vazby v řízení před soudem na jeden rok. Pokud nebylo možno obviněného propustit na svobodu po uplynutí jednoho roku, o prodloužení vazby mohl rozhodnout Nejvyšší soud.

V roce 1991 novelou provedenou zákonem č. 558/1991 Sb. dochází k významné změně v tom smyslu, že nadále rozhoduje o vzetí do vazby zásadně soud.¹⁹

Nejzásadnější novelu nejen svým rozsahem představuje novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb. s účinností od 1. 1. 2002. Tato tzv. velká novela velmi významně zasáhla i do úpravy vazby. Cílem bylo snížit počty osob, na které je uvalena vazba, a snížit délku doby, kterou vazebně stíhaní stráví ve vazbě. Tohoto cíle se mělo docílit celkovým zrychlením postupu orgánů činných v trestním řízení ve vazebních věcech. Byla výrazně omezena možnost vzít do vazby osoby obviněné z méně závažných trestných činů. Délka trvání koluzní vazby byla omezena na tři měsíce, pokud se obviněný již koluzního jednání nedopustil. Byla posílena role státního zástupce, který v přípravném řízení rozhoduje o dalším trvání vazby. Došlo k omezení celkové doby trvání vazby podle typové závažnosti trestného činu, z kterého je

¹⁹ Růžička, M., Zezulová, J. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 184 – 185.

osoba obviněna, přičemž jedna třetina této celkové doby spadá na přípravné řízení a dvě třetiny na řízení před soudem.²⁰

3.3 Zásady, na nichž vazba stojí

Zásada zdrženlivosti a přiměřenosti – tato zásada se ze všech zajišťovacích opatření uplatní nejvíce právě u vazby. Je vyjádřena v § 2 odst. 4 tr. ř. Znamená, že orgány činné v trestní řízení postupují tak, aby v co nejmenší míře zasahovaly do základních práv a osob, volí taková opatření, kterými lze nejlépe dosáhnout účelu trestního řízení. Promítnutí této zásady můžeme vysledovat např. v omezení doby trvání vazby, v institutech nahrazujících vazbu, v nepřípustnosti vazby u trestných činů menší závažnosti.²¹

Zásada subsidiarity vazby – vazba je tím nejzazším prostředkem, tzn. že jí má být použito tehdy, pokud nelze účelu dosáhnout mírnějším prostředkem. V tomto smyslu je tedy vazba ultima ratio. Václav Mandák v souvislosti s vazbou mluví o nutném zlu – společnost zde zbavuje svobody osobu, která ještě nebyla pravomocně odsouzena a hledí se na ni tedy jako na nevinou dle presumpce neviny.²²

Zásada proporcionality – vazby nepoužijeme v případě, že by její uložení znamenalo nepoměrně přísné procesní opatření v poměru k projednávané věci a očekávané sankci.

Vazba je vždy fakultativní – účinný trestní řád nezná obligatorní vazbu, její uložení závisí vždy na úvaze soudu v konkrétním případě.

²⁰ Šámal, P. K rozhodování o vazbě po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb., *Soudní rozhledy*, 2003, roč. IX., č. 4, str.109.

²¹ Růžička, M., Zezulová, J. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 371.

²² Mandák, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975, str. 67.

Vazba se započítává do trestu – podle § 38 trestního zákona²³ se doba strávená ve vazbě započítává do uloženého trestu. Pokud by takové započítání nebylo možné, soud přihlédne k této skutečnosti při stanovení trestu či jeho výměry.

Právo na rychlý proces – tato zásada se ve vazebním řízení projevuje především ve stanovení lhůt, v kterých musí orgány rozhodující o vazbě rozhodnout o dalším trvání vazby. Tyto lhůty jsou propadné a jejich zmeškání vede k propuštění obviněného na svobodu. Dalším projevem této zásady je stanovení maximální doby, kterou může obviněný strávit ve vazbě.²⁴

3.4 Rozdíl mezi vazbou a trestem

Zatímco trest představuje sankci (postih), vazba je institutem zajišťovacím. Odlišný je tedy především účel těchto dvou institutů trestního práva. Přesto však vazba znamená výrazný zásah do osobní svobody. Pro obviněného, který je vzat do vazby, to představuje velmi citelnou újmu. V mnoha případech je vazba vnímána dokonce hůře než samotný trest především z důvodu nejistoty výsledku, v které se obviněný ocitá. Obviněný často vazbu snáší velmi špatně, nezdědka se objevují zdravotní problémy způsobené špatným psychickým stavem. Jistě stojí za povšimnutí, že ve vazbě jsou případy sebevraždy častější než ve výkonu trestu odnětí svobody (je to dáno patrně tím, že odsouzený tzv. „ví, na čem je“, zatímco obviněný ve vazbě je zatížen nejistým výsledkem). S trestem je spojeno morální odsouzení ze strany společnosti. Tento aspekt u vazby chybí právě z důvodu, že vazba je zajišťovací opatření.²⁵ Platí presumpce neviny a hledíme na obviněného jako na nevinného, dokud nebude vynesena odsuzující rozsudek. Vazba nám tedy ještě

²³ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon ve znění pozdějších předpisů

²⁴ Šámal, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha: Codex Bohemia, 1999, str. 346.

²⁵ Mandák, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975, str. 70.

nic neříká o tom, zda obviněný trestný čin spáchal.²⁶ V dnešní době ovšem často laická veřejnost hledí na obviněného, který byl vzat do vazby, jako na odsouzeného, vazba se bere částečně již jako trest. Svou úlohu zde jistě sehrávají i média, která informují veřejnost o známých osobnostech nebo o nejzávažnější trestné činnosti. Poskytované informace ovšem bývají často nepřesné a o výsledku trestního řízení pak kolikrát média už ani neinformují. K jisté stigmatizaci osoby, která strávila určitou dobu ve vazbě, může dojít, ačkoliv byl později vynesena zprošťující rozsudek. Těmto problémům by mělo čelit tzv. právo na odpověď, podle kterého má osoba, proti níž bylo vedeno trestní řízení a o tomto řízení média informovala, právo na zveřejnění výsledku tohoto řízení.

Jednou z funkcí trestu je funkce ochranná. Trest brání pachateli v páchání další trestní činnosti. I vazba má ochrannou funkci, ta má však jiný význam. Vazba chrání společnost tím, že zabrání pachateli v útěku, který by se tak vyhnul trestněprávní odpovědnosti, brání pachateli v koluzním jednání. Vazba předstižná pak brání tomu, aby pachatel dokončil trestný čin, o který se pokusil, který připravoval, nebo kterým hrozil.

Pokud jde o výchovnou funkci, která je u trestu velmi významná, u vazby nepřichází v úvahu právě z důvodu, že v této fázi řízení ještě nevíme, zda je obviněný vinen a zda výchovné působení vůbec potřebuje.²⁷

²⁶ Novotný, F., Růžička, M. a kol. *Trestní kodexy: trestní zákon, trestní řád a související předpisy (komentář)*. 2. vydání. Praha: Euronion, 2002, str. 637.

²⁷ Mandák, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975, str. 71.

4. MATERIÁLNÍ VAZEBNÍ PRÁVO

Za materiální právo považujeme hmotněprávní předpoklady pro vzetí do vazby, konkrétně sem zařadíme zákonné důvody vazby. Ačkoliv se jedná o hmotněprávní ustanovení, jsou upravena v procesním předpise.

4.1 Zákonné podmínky vazby

Do vazby lze vzít podle § 67 tr. řádu zásadně obviněného, tzn. osobu, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání. Účinky zahájení trestního stíhání nastávají doručením usnesení o zahájení trestního stíhání obviněnému.²⁸ Obviněný smí být vzat do vazby tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava z některého jednání, které je uvedeno pod písmeny a), b) nebo c). Soud se tedy při svém rozhodování o vazbě musí opírat o *konkrétní* skutečnosti v konkrétním případě, které budou natolik pádné, že vzetí obviněného do vazby bude dostatečně odůvodněné. Neznamená to však, že soud bude mít vždy naprostou jistotu, jakou nutno požadovat při meritorním rozhodnutí, dle zákona postačí obava, a to *obava důvodná*. Je nutné zvážit všechny skutečnosti, které mohou mít význam pro rozhodnutí o vazbě. Zhodnocení všech těchto relevantních skutečností se pak musí objevit v odůvodnění rozhodnutí. Tyto podmínky by rozhodně nebyly splněny, pokud by např. soud v rozhodnutí citoval jen zákonná ustanovení a opíral se jen o obecné důvody, nikoliv o konkrétní důvody v daném případě.²⁹ „S ohledem na význam ústavně zaručeného práva na osobní svobodu, případně s ohledem na závažnost zásahu do tohoto práva, požadavek zákonem vyžadovaného

²⁸ Jelínek, J. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání, Praha: Linde, 2007, str. 277.

²⁹ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 452.

způsobu odůvodnění rozhodnutí, jímž k jeho omezení dochází, je o to více důrazně důvodný, a proto také jen povšechné a obecné odůvodnění rozhodnutí, jímž je osobní svoboda omezena, není v souladu s ústavním pořádkem republiky.³⁰

Po výčtu jednotlivých důvodů vazby (viz dále kapitola 3.2) § 67 tr. řádu uvádí, že *dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný, a to s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením.* Rozhodnutí o vazbě nemá nikterak předjímat meritorní rozhodnutí, soud zde nemá takovou jistotu, jakou je třeba požadovat při meritorním rozhodnutí. Postačí, když „*dosud zjištěné okolnosti nasvědčují...*“ § 67 tr. řádu požaduje subsidiaritu a přiměřenost vazby jako zajišťovacího institutu, tedy aby vazba byla tím posledním opatřením, kterého bude užito, protože jiná opatření by k účelu nevedla. Zde má zákon na mysli především náhradu vazby (zárukou, dohledem, slibem nebo peněžitou zárukou).³¹

4.2 Jednotlivé důvody vazby podle § 67 tr. řádu

4.2.1. Vazba útěková podle § 67 písm. a) tr. řádu

V případě tzv. útěkové vazby je důvodná obava, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stálé bydliště nebo hrozí-li mu vysoký trest. Uvedený výčet je pouze demonstrativní. Jsou zde uvedeny

³⁰ Nález III.ÚS 103/99.

³¹ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 461.

okolnosti, které nejčastěji vyvolávají obavu útěku. Pro uvalení vazby podle § 67 písm. a) tr. řádu postačí pouze jedna uvedená okolnost, ale je možné se opřít i o okolnost zde neuvedenou, pokud dostatečně odůvodňuje obavu z útěku v konkrétním případě.³² Pod pojmem „uprchne“ rozumíme útěk do ciziny. Jako útěk nemůžeme kvalifikovat jakékoliv odcestování do ciziny s platnými cestovními doklady. „Skrývat se“ pak označuje ukrývání se na území České republiky.

Totožnost nelze hned zjistit v situaci, kdy obviněný nemá u sebe žádné osobní doklady, tyto doklady nejsou nijak dostupné a totožnost nemůže potvrdit ani věrohodná osoba. Podle Mandáka k prokázání totožnosti osoby postačí jakýkoliv způsob, je-li věrohodný.³³

„*Nemá-li stálé bydliště*“ znamená, že obviněný nemá vůbec kde bydlet anebo sice oficiálně bydliště má, ale nezdržuje se v něm, své bydliště často mění a tyto změny nenahlašuje orgánům činným v trestním řízení. Pod tento důvod ale nelze zařadit např. dovolenou, služební cestu, která je plánovaná delší dobu, změnu pobytu, na kterou obviněný orgány činné v trestním řízení upozorní, léčení.³⁴

Hrozba vysokého trestu sama o sobě ještě není důvodem pro vzetí do vazby. Soud musí vždy zvážit konkrétní okolnosti u konkrétního obviněného.³⁵ Judikatura dovodila: „Vazba obviněného, kterému hrozí vysoký trest, je odůvodněná ve smyslu § 67 písm. a) tr. ř. jen za předpokladu zjištění některé konkrétní skutečnosti, týkající se zejména osoby pachatele anebo okolností případu, které v souvislosti s předpokládanou citelnou sankcí

³² Mandák, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975, str. 77.

³³ Mandák, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975, str. 85.

³⁴ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 455.

³⁵ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 254-256.

obavu z útěku odůvodňují.“³⁶ Hrozba vysokého trestu tedy musí vést k obavě, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, ale vždy ta hrozba musí být podložena konkrétními skutečnostmi. Je otázkou, co můžeme považovat za vysoký trest. Tímto pojmem se zabýval i Ústavní soud.³⁷ Uvedl, že konkretizace toho pojmu je důležitá především z toho důvodu, aby nedocházelo k případné libovůli orgánů činných v trestním řízení. Ústavní soud při vymezení pojmu vycházel z trestního zákona. Konstatoval, že uložit tzv. „útěkovou vazbu“ z důvodu hrozby vysokého trestu je možné u podezření ze zvlášť závažného trestného činu (podle § 41 odst. 2 tr. z.), kde se předpokládá uložení trestu odnětí svobody ve výši nejméně osmi let. Ústavní soud dále judikoval: „S ohledem na to, co bylo uvedeno, je Ústavní soud ve shodě s obecnými soudy toho názoru, že konkrétní, tudíž nikoliv pouze typová hrozba vysokého trestu, podložená jedinečnými specifickými okolnostmi spáchaného skutku, může být (ve spojení s dalšími aspekty dané trestní věci) tím důvodem, který vede k odůvodněné a rozumně dostatečně předpokládané obavě z následků, jimž má "útěková" vazba čelit, a k níž se takto konstruovaná podmínka vyjmenovaná ad exemplum v rámci demonstrativního otevřeného výčtu upíná. Musí se však jednoznačně jednat o konkrétní hrozbu vysokého trestu, a to v rámci rozpětí trestní sazby stanovené trestním zákonem. V tomto smyslu je třeba rozumět v judikatuře Ústavního soudu vyslovené tezi, dle níž k naplnění zákonného důvodu vzetí do vazby může postačovat, v závislosti na individuálních okolnostech konkrétního případu i určitá objektivní konstelace, která zahrnuje nejen osobu pachatele, ale i všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, včetně stadia vyšetřování.“³⁸

³⁶ Judikát R 64/1992.

³⁷ Nález III. ÚS 566/03.

³⁸ Nález III. ÚS 566/03.

Skutečnost, že se obviněný nedostaví na předvolání k výslechu, ještě není dostatečným důvodem k uložení vazby. V tomto případě postačí předvedení.³⁹

4.2.2. Vazba koluzní podle § 67 písm. b) tr. řádu

U tzv. koluzní vazby vyplývá z konkrétních skutečností důvodná obava, že obviněný bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Výčet možného koluzního jednání je demonstrativní. Aby byl dán důvod koluzní vazby, předpokládáme aktivní jednání obviněného, které by směřovalo k maření objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Podle Mandáka nemůže být dán důvod koluzní vazby v případě, že jednání obviněného je vědomě zaměřené na maření skutečností důležitých z hlediska trestního práva, pokud toto jednání obviněného není způsobilé ohrozit zjištění objektivní pravdy.⁴⁰ Koluzním důvodem nemůže být důkazní situace (např. pokud existují rozpory mezi výpověďmi svědků) ani případ, kdy obviněný např. využije svého práva nevypovídat, popírá vinu nebo uvádí nepravdivé okolnosti. Zda jsou v daném případě konkrétní skutečnosti, které by poukazovaly na koluzní jednání, zjišťují orgány činné v trestní řízení postupem podle trestního řádu, obvykle dokazováním.⁴¹

Objasňováním skutečností závažných pro trestní stíhání rozumíme dokazování podle trestního řádu. Co je předmětem dokazování, tedy jaké skutečnosti budeme dokazovat, uvádí § 89 odst. 1 písm. a) až e) tr. řádu. Ne všechny zde uvedené skutečnosti jsou však takové povahy, aby odůvodňovali použití tak závažného prostředku jako je vazba. V úvahu by tedy

³⁹ Judikát R 8/1989.

⁴⁰ Mandák, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975, str. 103.

⁴¹ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 457.

přicházely takové okolnosti, které tvoří podstatný základ pro posouzení otázky viny a trestu. Jen zcela výjimečně by mohla být důvodem koluzní vazby obava z maření skutečností uvedených v 89 odst. 1 písm. d) tr. řádu (podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele), protože tyto okolnosti obvykle neovlivní posouzení viny. Podobně Mandák zpochybňuje, že by maření objasnění skutečností uvedených v § 89 odst. písm. f) tr. řádu (okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání) mohlo být důvodem koluzní vazby.⁴²

Objekty „maření“ mohou být různé. Zákon výslovně mluví o *působení na svědky nebo spoluobviněné*, neboť se jedná o nejčastější prameny důkazů. Rozumíme tím protiprávní cílené ovlivňování svědků, které směřuje k maření objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání (např. podplácení svědků, dohoda se svědky, co budou v rozporu se skutečností vypovídat, vyhrožování svědkům, atd.). „Působení“ může být přímé (působí přímo obviněný) anebo zprostředkované (působí osoba odlišná od obviněného). Je třeba mít na paměti, že zákon mluví pouze o dosud nevyslechnutých svědcích. Navíc není vůbec nutné, aby výslech provedl soud. To znamená, že po prvním výslechu svědka nebo spoluobviněného, u nichž je důvodná obava, že budou ovlivňováni, nelze vzít obviněného do vazby podle § 67 písm. b) tr. řádu z důvodu působení na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné.⁴³

Pokud jde o *jiné maření objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání*, vycházíme z § 89 odst. 2 tr. řádu: „Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání.“ Pod tento důvod spadá např. padělání nebo ničení listin, působení na znalce.

⁴² Mandák, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975, str. 104.

⁴³ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 459.

4.2.3. Vazba předstižná podle § 67 písm. c) tr. řádu

U vazby předstižné je důvodná obava, že obviněný bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil. Důvody předstižné vazby zákon stanoví taxativně na rozdíl od dvou předchozích důvodů. Výčet je alternativní, tzn. že postačí i jeden zde uvedený důvod pro vzetí do vazby podle § 67 písm. c) tr. řádu. Z povahy věci vyplývá, že předstižnou vazbu lze uplatnit jen u úmyslné trestné činnosti.

Opakování trestné činnosti se může na první pohled zdát jako bezproblémové. Ovšem spojení „opakování trestné činnosti, pro niž je stíhán“ vyvolalo určité otázky, jak široce tento důvod předstižné vazby vykládat. Praxe dovodila, že „opakováním trestné činnosti“ nechápeme pouze opakování téhož trestného činu, ale spadá sem i opakování trestného činu téže povahy. Trestnou činností rozumíme trestnou činnost určitého druhu, např. trestná činnost proti životu a zdraví, majetková trestná činnost apod. Opakování trestné činnosti se může vztahovat pouze na trestnou činnost, pro kterou je obviněný stíhán.⁴⁴

U *dokonání trestného činu a vykonání trestného činu, který obviněný připravoval* je situace jiná. Zde musí jít o totožný trestný čin, o který se obviněný pokusil nebo který připravoval.

Podle Mandáka⁴⁵ lze vazbu podle § 67 písm. c) tr. řádu uvalit jen tehdy, jeli nebezpečí další trestné činnosti akutní a hrozí-li bezprostředně. Předstižnou vazbu nelze použít v případě, kdy trestná činnost přichází v úvahu ve vzdálenější budoucnosti (např. po skončení trestního řízení).

Jako důvod pro předstižnou vazbu by nepostačoval fakt, že obviněný byl již v minulosti trestán. Jde jistě o okolnost, kterou

⁴⁴ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 459.

⁴⁵ Mandák, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975, str. 131.

je třeba zvážit, ale stejně tak je třeba vzít v úvahu, jak dlouhá doba uplynula od výkonu trestu, jaký byl motiv trestné činnosti v minulosti, jakou povahu mělo dřívější protizákonné jednání, současné osobní poměry obviněného apod. To, že byl obviněný v minulosti trestán, nelze použít paušálně bez dalšího jako jediný důvod pro uvalení předstižné vazby.⁴⁶

Ve shodě s principem proporcionality by předstižná vazba měla být použita pouze tehdy, pokud se dá důvodně očekávat, že obviněnému bude uložen nepodmíněný trest odnětí svobody.⁴⁷

4.3 Zpřísněné důvody vazby

Před rokem 2001 byla vazba uvalována převážně na obviněné, kteří byli stíháni pro trestné činy, u nichž byla sazba trestu odnětí svobody do dvou let. To vedlo k velmi vysokému číslu vazebně stíhaných osob. Tehdejší stav byl v rozporu se zásadou, že vazba by měla být tím nejkrajnějším a posledním zajišťovacím prostředkem, protože účelu nelze dosáhnout jinak. Vazba nebyla používána jako ultima ratio a porušována byla i zásada proporcionality, protože vzhledem k možnému očekávanému trestu byla vazba v mnoha případech nepřiměřeným opatřením. Tento stav měla napravit novela trestního řádu č. 265/ 2001 Sb. Nová zákonná úprava omezila možnost vzetí obviněného do vazby následujícím způsobem: vzít do vazby nelze obviněného, který je stíhán pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta, nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta (§ 68 odst. 2 tr. řádu).

⁴⁶ Mandák, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975, str. 132.

⁴⁷ Mandák, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975, str. 134.

V zákoně nenajdeme ustanovení, které by řešilo situaci, kdy je obviněný stíhán pro přísněji trestný čin, ale v průběhu trestního řízení byl tento trestný čin překvalifikován na trestný čin uvedený v § 68 odst. 2 tr. řádu. V takovém případě je nutné použít analogicky ustanovení § 71 odst. 9 věta čtvrtá tr. řádu, podle něhož obviněný musí být z vazby propuštěn na svobodu nejpozději do patnácti dnů ode dne, kdy došlo k upozornění na změnu právní kvalifikace.⁴⁸

§ 68 odst. 3 tr. řádu prolamuje odst. 2. a stanoví, kdy se nepoužije. Jde o následující případy:

- a) obviněný uprchl nebo se skrýval,
- b) obviněný se opakovaně nedostavil na předvolání a nepodařilo se jej předvést ani jinak zajistit jeho účast při výkonu trestního řízení,
- c) obviněný je neznámé totožnosti a dostupnými prostředky se ji nepodařilo zjistit,
- d) obviněný již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, nebo
- e) obviněný pokračoval v trestné činnosti, pro niž je stíhán.

Zde uvedené důvody do značné míry navazují na důvody vazby uvedené v § 67 písm. a), b), c) tr. řádu, v některých případech jsou však zpřísněné. Je to dáno tím, že ačkoliv byly u obviněného dány důvody vazby podle § 67 tr. řádu, do vazby vzat nebyl a to pro omezení § 68 odst. 2 tr. řádu. Můžeme říci, že tyto důvody představují „kvalifikovanou hmotněprávní skutkovou podstatu důvodů vazby“.⁴⁹ Důvody v § 68 odst. 3 tr. řádu se

⁴⁸ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 479.

⁴⁹ Růžička, M., Zezulová, J. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. C. H. Beck, Praha 2004, str. 430.

vztahují na jednání obviněného, ke kterému došlo před prvním rozhodováním o vzetí do vazby, tak i k jednání provedenému po tomto rozhodnutí, kdy do vazby vzat nebyl pro omezení odstavce druhého. Pokud má být obviněný stíhaný pro trestný čin uvedený v § 68 odst. 2 tr. řádu vzat do vazby, musí být dána okolnost uvedená v odst. 3 v době rozhodování o vzetí do vazby, přičemž postačí, je-li dána alespoň jedna z možností uvedených pod písmeny a) až e).⁵⁰

K jednotlivým důvodům nutno uvést následující:⁵¹

Ad a) Nestačí zde důvodná obava z útěku či skrývání jako u důvodu vazby podle § 67 písm. a) tr. řádu, ale k útěku či skrývání již muselo dojít.

Ad b) Obviněný se opakovaně (tzn. nejméně dvakrát) nedostaví na předvolání a zároveň se jej nepodařilo předvést ani jiným způsobem zajistit jeho přítomnost při úkonu trestního řízení. Předpokladem je, že předvolání bylo řádně a včas doručeno, nepostačuje tzv. náhradní doručení. Nehraje roli, pokud se obviněný opakovaně nedostaví s náležitou omluvou, postačí, že se opakovaně nedostavil, pokud ovšem nemohla být jeho přítomnost zajištěna jiným způsobem. Jiný postup by vyžadoval případ, kdy se obviněný nedostavuje např. z důvodu zdravotních nebo jiných objektivně mu bránících důvodů, které jsou doložitelné. Za této situace by vzetí do vazby možné nebylo.

Ad c) U obviněného není známa totožnost (nemá věrohodné doklady o své totožnosti) a zároveň se ji dostupnými prostředky nepodařilo zjistit. Pod tento důvod se řadí i případy, kdy se obviněný prokazuje falešnými doklady nebo uvádí falešnou totožnost.

⁵⁰ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 479 – 480.

⁵¹ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 480 – 481.

Ad d) Oproti důvodům vazby podle § 67 tr. řádu zde obviněný již prokazatelně působil na svědky či spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Je vyžadováno dostatečně prokázané jednání.

Ad e) Tento důvod je dán, pokud obviněný pokračoval v trestné činnosti, pro níž je stíhán. Toto ustanovení je vykládáno tak, že sem spadá jak opakování trestné činnosti, tak i pokračování v ní dalším jednáním (vztahuje se jak na útoky pokračujícího trestného činu, tak na útoky hromadného trestného činu a části trvajících trestných činů). Jedná se tedy o širší pojem než „opakování trestné činnosti“ podle § 67 písm. c) tr. řádu.

Ústavní soud ustanovení § 68 odst. 3 písm. e) tr. řádu mnohokrát interpretoval v judikatuře: *„Vzhledem ke shora uvedenému, zejména s ohledem na nutnost restriktivního výkladu trestně právních norem omezujících osobní svobodu, nelze než dospět k závěru, že pojem "pokračoval" užitý zákonodárcem v ustanovení § 68 odst. 3 písm. e) TrŘ je nutné interpretovat restriktivně, tzn. že dopadá pouze na situace, kdy obviněný pokračoval v trestné činnosti po zahájení trestního stíhání, a nikoli před jeho zahájením.“*⁵² Jinde Ústavní soud uvádí: *„Ústavní soud konstatuje, že účelem vazby nemůže být - viděno z pohledu ústavních garancí - zamezení páčání trestné činnosti "o sobě". Jinak by totiž mohla být nařízena jakási forma detence osob, které prostě páchají trestnou činností jako takovou, což by bylo v příkrém rozporu s garancemi, kterými ústavní pořádek limituje omezení osobní svobody osob odůvodněné veřejným zájmem na účinném postihování trestné činnosti. Účel vazby se musí vztahovat ke skutku, o jehož objasnění v daném případě jde. Účelem ustanovení § 68 odst. 3 písm. e) tr. ř. je z hlediska ústavních garancí zamezení obecně nežádoucí (a v minulosti velmi časté) situace, kdy byla osoba obviněná z méně závažného*

⁵² Nález I.ÚS 783/04.

*trestného činu před vynesením výroku o její vině či nevině držena ve vazbě po dobu, jež se velmi blížila délce trestu, ježž bylo možno za stíhané jednání uložit. Tento stav z hlediska ústavních garancí osobní svobody popíral účel vazby jako zajišťovacího institutu a byl v kolizi i se zásadou presumpce nevinny.*⁵³

4.4 Instituty nahrazující vazbu

4.4.1. Obecně k opatřením nahrazujícím vazbu

Vazba je opatřením, ke kterému je nutno přistoupit ve chvíli, kdy nelze účelu trestního řízení dosáhnout mírnějším prostředkem (fakultativnost a subsidiarita vazby). Orgány rozhodující o vazbě jsou povinny zjišťovat, zda není možné vazbu nahradit mírnějším opatřením. Trestní řád v § 73 a § 73a uvádí tato opatření: záruka, písemný slib obviněného, dohled probačního úředníka a peněžitá záruka. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže⁵⁴ (dále jen ZSM) zná ještě jedno opatření a to umístění do péče důvěryhodné osoby podle § 50 ZSM (viz dále kapitola 5.3). Těmito opatřeními lze nahradit vazbu jen u důvodů podle § 67 písm. a) a c) tr. řádu, výjimku z tohoto pravidla uvádí § 73a odst. 1 věta druhá tr. řádu. Opatření lze uplatňovat vedle sebe nebo jednotlivě.⁵⁵ Pro použití opatření nahrazujících vazbu je nezbytnou podmínkou existence okolností odůvodňujících vzetí obviněného do vazby, protože tato opatření mají vazbu nahrazovat, pokud by takové okolnosti chyběly, nebylo by co nahrazovat.⁵⁶

⁵³ Nález IV.ÚS 119/05.

⁵⁴ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

⁵⁵ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. Trestní řád. *Komentář. I. Díl. 5.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 544.

⁵⁶ Jelínek, J. *Trestní právo procesní. 5. aktualizované vydání*, Praha: Linde, 2007, str. 287.

„Státní zástupce může učinit návrh na přijetí některého z opatření nahrazujících vazbu jedině v případě, že současně podá návrh na vzetí obviněného do vazby.“⁵⁷ Soudce ponechá obviněného na svobodě, pokud rozhodne o některém z opatření nahrazujících vazbu, v opačném případě rozhodne o vzetí obviněného do vazby. Od nabytí účinnosti novely č. 265/2001 Sb. je možné, aby státní zástupce rozhodl o propuštění obviněného z vazby na základě náhrady vazby některým z opatření nahrazujících vazbu. Státní zástupce ovšem nemůže rozhodnout o ponechání obviněného na svobodě, protože přijal některé z opatření nahrazujících vazbu, protože zde je nutné zjistit důvody vazby u obviněného, a to může učinit jen soud. V řízení před soudem rozhoduje o přijetí opatření nahrazujících vazbu výhradně soud.⁵⁸

4.4.2. Nahrazení vazby zárukou, slibem nebo dohledem

Nahrazení vazby zárukou, slibem nebo dohledem je přípustné u vazby z důvodu § 67 písm. a) a písm. c) tr. řádu, u tzv. koluzní vazby podle § 67 písm. b) tr. řádu je vyloučeno.

Nabídku převzetí *záruky* za chování obviněného může učinit zájmové sdružení občanů uvedené v § 3 odst. 1 tr. řádu nebo důvěryhodná osoba. Obsahem záruky musí být převzetí dohledu nad dalším chováním obviněného (mělo by se tím zabránit např. opakování trestné činnosti nebo dokonání trestného činu, který skončil ve fázi pokusu) a učinění opatření, že se obviněný na vyzvání dostaví k soudu, státnímu zástupci, nebo policejnímu orgánu, a že vždy oznámí vzdálení se z místa pobytu. Nabídnutá záruka musí vždy obsahovat konkrétní opatření,

⁵⁷ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 545.

⁵⁸ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 545.

kterými má být dosaženo účelu. Převzetí záruky zájmovým sdružením občanů⁵⁹ je konkrétním projevem zásady trestního řízení spolupráce se zájmovými sdruženími občanů. Pokud jde o „důvěryhodnou osobu“, zákon ji nikde nedefinuje. Pouze k ní uvádí, že se jedná o osobu, která je schopná příznivě ovlivňovat chování obviněného. Tuto skutečnost musí soud ověřit. Takovou osobou může být učitel mladistvého obviněného, nadřízený pracovník obviněného, rodič mladistvého obviněného.⁶⁰ „Podmínky nahrazení vazby zárukou za další chování obviněného podle § 73 odst. 1 písm. a) TrŘ nebudou zpravidla splněny u nabídky rodičů mladistvého, kteří měli s jeho výchovou závažné problémy, jež mimo jiné vyústily i ve spáchání posuzované trestné činnosti.“⁶¹ Soud (v přípravném řízení státní zástupce) má povinnost seznámit toho, kdo nabízí převzetí záruky a splňuje podmínky pro její přijetí, s podstatou obvinění a se skutečnostmi, v nichž je shledáván důvod vazby (§ 73 odst. 2 tr. řádu). Přijetí záruky je fakultativní. Je na orgánu rozhodující o vazbě, zda záruku považuje za dostatečnou a přijme ji. V judikatuře je řešena otázka, zda může záruku poskytnout obhájce obviněného.⁶² Ústavní soud ve svém rozhodnutí uvádí: „Z tohoto vztahu vyplývá jistá nesvoboda a závislost obhájce na postavení a pokynech svého klienta - obviněného, která by mohla v konkrétních situacích bránit obhájci v tom, aby příznivě ovlivňoval chování obviněného. Důvěryhodná osoba, schopná příznivě ovlivňovat chování obviněného ve smyslu § 73 odst. 1 písm. a) trestního řádu, musí být nadána jistou nezávislostí, autoritou a zároveň též

⁵⁹ Podle § 3 odst. 1 tr. řádu mezi zájmová sdružení občanů řadíme: odborové organizace zaměstnavatelů a ostatní občanská sdružení s výjimkou politických stran a politických hnutí, církve, náboženské společnosti a právnické osoby sledující v předmětu své činnosti charitativní účely.

⁶⁰ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 546.

⁶¹ Judikát R 51/1995.

⁶² Judikát R 34/2004: „Podmínkou pro to, aby orgán rozhodující o vazbě mohl přijmout záruku za další chování obviněného ve smyslu ustanovení § 73 odst. 1 písm. a) TrŘ, je schopnost osoby nabízející její převzetí účinně ovlivňovat obviněného a jeho chování. Taková schopnost je podmíněna existencí určitého vztahu (např. rodinného, pracovního) mezi těmito dvěma osobami. S ohledem na své procesní postavení však nemůže být takovou osobou obhájce obviněného.“

*určité bližším vztahem k obviněnému, aby mohla jeho chování kontrolovat a v případě potřeby pozitivně ovlivňovat, přičemž by k tomu měla mít potřebné prostředky a vliv. Obhájce obviněného v konkrétní věci by se potom mohl vystavit nebezpečí střetu zájmů vyplývajících z požadavků náležitého výkonu obhajoby, jestliže by měl zároveň plnit podmínku poskytnuté záruky za další chování obviněného.*⁶³

*Slib dává vždy obviněný a to výlučně písemně. Nemusí být sepsán vlastní rukou (tzn. může ho sepsat i obhájce), ale vždy musí být vlastnoručně podepsán obviněným. Obviněný slibuje, že povede řádný život, zejména že se nedopustí trestné činnosti, na vyzvání se dostaví k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, vždy předem oznámí vzdání se z místa pobytu a že splní povinnosti a dodrží omezení, která se mu uloží. Stejně jako záruka je i slib obviněného fakultativní. Soud zde bude posuzovat zejména osobní poměry obviněného, jeho vztah k rodině, zdravotní stav, zda je obviněný zaměstnán a dále bude soud posuzovat povahu dané trestní věci (např. co obviněného k trestné činnosti vedlo, následky jednání obviněného, jaký trest obviněnému hrozí, kdyby byl uznán vinným).*⁶⁴

Dohled probačního úředníka nad obviněným byl do trestního řádu zařazen novelou č. 265/2001 Sb. Soud zde posuzuje osobu obviněného a povahu projednávaného případu. Opis usnesení, v němž se rozhodne o dohledu probačního úředníka, se doručí vždy i příslušnému středisku Probační a mediační služby. Úprava dohledu probačního úředníka je obsažena v § 27b odst. 1 písm. a) tr. řádu v návaznosti na zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.⁶⁵ Pokud je vysloven dohled probačního úředníka, musí obviněný podle § 73

⁶³ Nález I.ÚS 263/05.

⁶⁴ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 546 – 547.

⁶⁵ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 547.

odst. 3 tr. řádu splnit následující povinnosti: dostavit se ve stanovených lhůtách k probačnímu úředníkovi, změnit místo pobytu pouze s jeho souhlasem a podrobit se dalším omezením stanoveným ve výroku rozhodnutí, která mají směřovat k tomu, aby obviněný nemařil průběh trestního řízení a nedopustil se trestné činnosti. Tato omezení je nutné uvést ve výroku usnesení o ponechání obviněného na svobodě či jeho propuštění z vazby.⁶⁶

Podle § 74 tr. řádu mají přijetí záruky či slibu obviněného povahu rozhodnutí o vazbě. Rozhoduje se formou usnesení. Pokud orgán rozhodující o vazbě záruku nebo slib přijme, uvede ve výroku rozhodnutí, že se obviněný ponechává na svobodě, popř. se z vazby propouští na svobodu. V opačném případě, tedy pokud orgán rozhodující o vazbě záruku či slib nepřijme, se uvede ve výroku usnesení, že se nabídka záruky či slibu nepřijímá a obviněný je vzat do vazby nebo se ponechává ve vazbě. V případě nahrazení vazby dohledem probačního úředníka nad obviněným se ve výroku rozhodnutí uvede, že se obviněný ponechává na svobodě nebo se z vazby propouští a současně je uložen dohled probačního úředníka s konkrétně vyjmenovanými omezeními. Proti usnesení je přípustná stížnost (§ 74 odst. 1 tr. řádu).

Pokud obviněný neplní povinnosti uložené mu v rozhodnutí, jímž byla vazba nahrazena a současně důvody vzetí do vazby podle § 67 písm. a) nebo c) tr. řádu stále trvají, rozhodne soud (v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce) o vazbě. Tento postup je fakultativní. Záleží tedy na orgánu rozhodujícím o vazbě, zda bylo porušení povinností a omezení natolik závažné, aby to mělo za následek vzetí do vazby.⁶⁷

⁶⁶ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 549.

⁶⁷ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 549.

4.4.3. Nahrazení vazby peněžitou zárukou

Peněžitá záruka byla známa již v rakousko-uherském zákonodárství. Na našem území platila až do roku 1948. Jako důvod jejího zrušení se uvádělo, že poskytuje bezdůvodně privilegium majetným členům společnosti. Institut peněžitě záruky byl do našeho právního řádu znovu zaveden novelou provedenou zákonem č. 178/1990 Sb. Pod názvem „majetková záruka“. Další novela z roku 1991 již používá pojmu „peněžitá záruka“.⁶⁸

Podle § 73a odst. 1 tr. řádu pokud je dán důvod vazby podle § 67 písm. a) nebo c) tr. řádu, může orgán rozhodující o vazbě přijmout peněžitou záruku od obviněného nebo od jiné osoby, pokud s tím obviněný souhlasí. Taková osoba však musí být seznámena s podstatou obvinění a se skutečnostmi, v nichž je shledáván důvod vazby. Zákon peněžitou záruku vylučuje u trestných činů teroru (§ 93 a 93a tr. zákona), obecného ohrožení podle § 179 odst. 2, 3 tr. zákona, nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 3, 4 tr. zákona, vraždy (§ 219 tr. zákona), ublížení na zdraví (§ 222 tr. zákona), loupeže podle § 234 odst. 3 tr. zákona, znásilnění podle § 241 odst. 2 až 4 tr. zákona a pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 3, 4 trestního zákona ve vztahu k tzv. předstižné vazbě podle § 67 písm. c) tr. řádu.

Orgán rozhodující o vazbě rozhodne buď že přijetí peněžitě záruky je přípustné, nebo vzhledem k okolnostem případu nebo závažnosti skutečností odůvodňujících vazbu nabídku peněžitě záruky nepřijímá. Pokud je rozhodnutí kladné, tedy že peněžitá záruka je přípustná, orgán určí výši peněžitě záruky a způsob

⁶⁸ Růžička, M., Zezulová, J. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. C. H. Beck, Praha 2004, str. 531.

jejího složení. Výše peněžitě záruky se stanoví v odpovídající hodnotě. Dolní hranici předepisuje zákon na 10 000 Kč, horní hranice stanovena není. Proti usnesení je přípustná stížnost podle § 74 tr. řádu.

Rozhodnutí o přijetí či nepřijetí peněžitě záruky je teprve jakousi první fází. Po tomto rozhodnutí následuje rozhodnutí o propuštění z vazby na svobodu nebo o ponechání obviněného na svobodě podle § 73a odst. 1 tr. řádu.⁶⁹ Znamená to, že teprve poté, co obviněný složí peněžitou záruku ve výši a způsobem stanoveným v usnesení o přijetí záruky, lze postupovat podle odst. 1 § 73a tr. řádu, tedy obviněný může být propuštěn na svobodu z vazby nebo ponechán na svobodě za současného přijetí peněžitě záruky.

V případě, že se obviněný dopustí jednání uvedeného v § 73a odst. 3 tr. řádu, rozhodne soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce, že peněžitá záruka připadá státu. Soud (resp. soudce) má povinnost obviněného, popř. osobu, která učiní nabídku peněžitě záruky, předem upozornit na důvody, pro které může peněžitá záruka připadnout státu (§ 73a odst. 6 tr. řádu). Těmito důvody je podle § 73a odst. 3 tr. řádu následující jednání obviněného: uprchne, skrývá se nebo neoznámí změnu svého pobytu, a znemožní tak doručení předvolání nebo jiné písemnosti soudu, státního zástupce nebo policejního orgánu, zaviněně se nedostaví na předvolání k úkonu trestního řízení, jehož provedení je bez jeho přítomnosti vyloučeno, opakuje trestnou činnost⁷⁰ nebo se pokusí dokonat trestný čin, který dříve nedokonal nebo který připravoval nebo kterým hrozil, nebo se vyhýbá výkonu uloženého trestu odnětí svobody nebo peněžitěho

⁶⁹ Jelínek, J. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání, Praha: Linde, 2007, str. 289.

⁷⁰ Judikát R 18/2003: „Rozhodnutí podle § 73a odst. 3 písm. a) Tr.Ř, že peněžitá záruka připadá státu, neboť obviněný opakoval trestnou činnost, může soud učinit, aniž by vyčkával právní moci nového (dalšího) odsuzujícího rozsudku obviněného. Otázku, zda se obviněný dopustil jednání, jemuž mělo být nejprve vazbou a posléze peněžitou zárukou zabráněno, soud vyřeší jako předběžnou podle § 9 odst. 1 Tr.Ř na základě důkazů opatřených do doby jeho rozhodnutí.“

trestu nebo výkonu náhradního trestu odnětí svobody za peněžitý trest.

Peněžitou záruku je možno zrušit či změnit. Učiní tak i bez návrhu soud nebo státní zástupce, který v té době řízení vede, pokud přestaly existovat důvody, které k přijetí peněžitě záruky vedly. Pokud je peněžitá záruka zrušena, složená částka se vrátí obviněnému nebo osobě, která ji složila.

Podle § 74a odst. 5 tr. řádu peněžitá záruka trvá u obviněného, který byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nebo peněžitému trestu do dne, dokud obviněný nenastoupí k výkonu trestu odnětí svobody, nezaplatí peněžitý trest a náklady trestního řízení. Prostředky z peněžitě záruky se použijí k zaplacení peněžitěho trestu nebo nákladům řízení v případě, že je obviněný neuhradil sám.

5. FORMÁLNÍ VAZEBNÍ PRÁVO

„Formální vazební právo zahrnuje soubor otázek týkajících se procesního postupu příslušných orgánů i procesních úkonů obviněného, popř. jiných oprávněných osob.“⁷¹ Prostřednictvím formálního práva se uskutečňuje právo materiální.

5.1 Rozhodnutí o vzetí do vazby

Do roku 1991 v přípravném řízení rozhodoval o vzetí do vazby státní zástupce. Změnu přinesla novela trestního řádu provedená z. č. 558/1991 Sb. Trestní řád v § 68 odst. 1 uvádí, že o vzetí do vazby rozhoduje soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. Tato úprava je v souladu s čl. 5 odst. 1 písm. c), odst. 2 a 3 EÚLP.

Vzít do vazby lze obviněného, tj. osobu, proti které bylo zahájeno trestní stíhání. Podle § 160 odst. 2 tr. řádu je nutné opis usnesení o zahájení trestního stíhání doručit obviněnému nejpozději na počátku prvního výslechu a do 48 hodin státnímu zástupci a obhájci obviněného. Proti usnesení o zahájení trestního stíhání je přípustná stížnost (§ 160 odst. 7 tr. řádu), jež nemá odkladný účinek. Na základě stížnosti přezkoumá dozorový státní zástupce usnesení o zahájení trestního stíhání.

5.1.1. Rozhodnutí o vzetí do vazby v přípravném řízení

Orgánem příslušným k provádění úkonů v přípravném řízení je okresní soud, v jehož obvodě je činný státní zástupce, který podal příslušný návrh (§ 26 odst. 1 tr. řádu). Soudce v přípravném řízení může vzít do vazby obviněného pouze na návrh státního zástupce. Bez tohoto návrhu soudce nesmí

⁷¹ Růžička, M., Zezulová, J. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 382.

o vzetí do vazby rozhodnout. Jedná se o provedení obžalovací zásady v přípravném řízení. Pokud státní zástupce nenařídí propuštění zadržené osoby na podkladě materiálů mu došlých, popř. po její opětovném výslechu, je povinen odevzdat ji ve lhůtě 48 hodin od zadržení soudu s návrhem na vzetí do vazby. Lhůta se počítá a momento ad momentum (od okamžiku k okamžiku). K návrhu je nutno přiložit dosud získaný důkazní materiál (§ 77 odst. 1 tr. řádu). Návrh státního zástupce na vzetí obviněného do vazby musí obsahovat následující náležitosti:

- a) osobní údaje obviněného,
- b) stručný popis skutkových zjištění včetně uvedení skutečností, z nichž plynou důvody, pro které došlo k zadržení,
- c) trestný čin, pro který je obviněný stíhán,
- d) zdůvodnění, které konkrétní skutečnosti ve smyslu § 68 odst. 3 tr. řádu umožňují vzetí obviněného do vazby i při trestním stíhání pro trestné činy uvedené v § 68 odst. 2 tr. řádu,
- e) důvod vazby,
- f) stručné zhodnocení provedených důkazů, z něhož vyplývá, že dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný, a jaké konkrétní takto zjištěné skutečnosti odůvodňují důvody vazby uvedené v návrhu,
- g) zdůvodnění, proč účelu vazby nelze dosáhnout jinak,
- h) dobu zadržení s uvedením dne a hodiny zadržení a ustanovení trestního řádu, podle něhož k zadržení došlo,
- i) jméno a sídlo obhájce, má-li ho obviněný,
- j) jména spoluobviněných, je-li v téže věci podán návrh na vzetí více obviněných do vazby,

k) další důležité skutečnosti týkající se osoby obviněného, ke kterým bude nutno přihlédnout v průběhu výkonu zadržení a případné vazby.⁷²

Návrh státního zástupce může směřovat vůči osobě, která byla zadržena jako obviněný podle § 75 tr. řádu, jako osoba podezřelá podle § 76 odst. tr. řádu nebo jako osoba omezená na osobní svobodě kýmkoliv podle § 76 odst. 2 tr. řádu.

Po doručení návrhu státního zástupce na vzetí zadržené osoby do vazby má soudce povinnost do 24 hodin vyslechnout zadrženou osobu a rozhodnout buď že ji propouští na svobodu, nebo že ji bere do vazby. Překročení této 24 hodinové lhůty od doručení návrhu státního zástupce je vždy důvodem k propuštění na svobodu. O době a místě výslechu se vyrozumívá bezodkladně státní zástupce vždy a obhájce, pokud o jeho účast zadržená osoba požádá a pokud je dosažitelný. Vyrozumění probíhá obvykle telefonicky či telefaxem, popř. poslem. „*Soudce rozhodující k návrhu státního zástupce o vazbě zadržené osoby podle § 77 odst. 2 TrŘ musí respektovat lhůtu 24 hodin, a není povinen vázat se na možnosti obhájce zúčastnit se výslechu zadrženého. Jeho povinností je – pokud o účast obhájce zadržená osoba požádala - toliko obhájce vyrozumět, je-li dosažitelný. Tato povinnost je splněna, vyrozumí-li vhodným způsobem advokátní kancelář obhájce.*“⁷³ Účast státního zástupce ani obhájce tedy není obligatorní. Výslech by měl být zaměřen jak na skutečnosti týkající se trestného činu, pro který je obviněný stíhán, tak především na konkrétní skutečnosti dotýkající se jednotlivých důvodů vazby podle § 67 písm. a), b) nebo c) tr. řádu.⁷⁴ Rozhodnutí, že se zadržená osoba propouští na svobodu,

⁷² Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 474.

⁷³ Judikát R 34/1994.

⁷⁴ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 587.

se provádí ve formě usnesení a není proti němu přípustná stížnost. Rozhodnutí, kterým se bere obviněný do vazby, má formu usnesení a zákon proti němu stížnost připouští. Náležitosti usnesení, jímž se bere obviněný do vazby musí obsahovat:

- a) označení soudu, který o vzetí do vazby rozhodl,
- b) přesné označení obviněného, aby nemohl být zaměněn s jinou osobou,
- c) výrok o vzetí do vazby včetně uvedení důvodu vazby podle § 67 a), b), nebo c) tr. řádu,
- d) odůvodnění a
- e) poučení o opravném prostředku.⁷⁵

5.1.2. Rozhodnutí o vzetí do vazby v řízení před soudem

V řízení před soudem je příslušným k rozhodnutí o vzetí do vazby senát, který tak může učinit již bez návrhu státního zástupce. Výjimkou je případ, kdy rozhoduje soudce na základě příkazu k zatčení podle § 69 odst. 5 tr. řádu, nebo případ, kdy o vzetí do vazby rozhoduje samosoudce ve věcech, v kterých koná řízení podle § 314a a násl. tr. řádu⁷⁶, včetně zjednodušeného řízení podle § 314b a násl. tr. řádu. Rozhodnutí o vzetí do vazby má náležitosti obdobné jako v přípravném řízení.

5.2 Přezkoumávání důvodnosti vazby

5.2.1. Stížnost proti rozhodnutí o vazbě

Proti rozhodnutí o vazbě trestní řád v § 74 odst. 1 připouští stížnost. Ta je obecně upravena jako řádný opravný prostředek

⁷⁵ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 475.

⁷⁶ Samosoudce koná řízení o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let.

v §§ 141 až 150 tr. řádu. Stížnost má odkladný účinek pouze v případě, v kterém tak stanoví zákon (§ 141 odst. 4 tr. řádu). Pokud jde o stížnost proti rozhodnutí o vazbě, trestní řád odkladný účinek stížnosti nepřiznává. Jedinou výjimkou je stížnost podaná státním zástupcem proti rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby a stížnost stran proti rozhodnutí o případnutí peněžité záruky státu; pokud byl státní zástupce přítomen při vyhlášení rozhodnutí, má jeho stížnost odkladný účinek pouze tehdy, pokud ji podal ihned po vyhlášení rozhodnutí. Pokud jde o propuštění z vazby na základě zprošťujícího rozsudku, má stížnost státního zástupce odkladný účinek pouze tehdy, podá-li státní zástupce proti rozsudku odvolání (§ 74 odst. 2). Důvodem, proč je odkladný účinek umožněn u rozhodování o vazbě v tak malé míře, je velké riziko, že v případě, kdy by byl přiznán odkladný účinek i u stížnosti obviněného, docházelo by často k maření účelu vazby.⁷⁷ Stížnost proti usnesení se podává u orgánu, který rozhodnutí vydal a to do tří dnů od oznámení usnesení (§ 143 odst. 1). Stížnost může podat obviněný, státní zástupce (ten jediný může podat stížnost v neprospěch obviněného) a osoby, které mohou podat odvolání ve prospěch obviněného (příbuzní v pokolení přímém, sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh).

O stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce rozhoduje soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který napadené rozhodnutí vydal podle § 146a odst. 1 písm. a) tr. řádu. Proti rozhodnutí soudu rozhoduje instančně nadřizený soud v senátě (§ 146 odst. 2 písm. c) tr. řádu).

Podle judikatury Ústavního soudu bylo vyloučení možnosti přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu, jímž byl obžalovaný

⁷⁷ Mandák, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975, str. 171-172.

vzat do vazby během odvolacího řízení, s odkazem na ustanovení § 141 odst. 2 věta druhá⁷⁸, v rozporu s čl. 5 odst. 4 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (sdělení č. 209/1992 Sb.).⁷⁹ Proto je stížnost proti takovému rozhodnutí přípustná. Ústavní soud ve svém nálezu uvedl: „*Výkladem ustanovení § 141 odst. 2 TrŘ, zejména z pohledu ústavněprávních hledisek, lze bezpochyby dospět k závěru, že v případě, kdy rozhodování odvolacího soudu se netýká samotného předmětu řízení o stížnosti, tedy rozhodnutí o věci samé – kauzy (tedy např. právě rozhodnutí o námitce podjatosti soudců nadřízeného soudu nebo jeho rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby), jde o rozhodnutí, kdy právě soud odvolací přebírá úlohu orgánu prvního stupně. V naznačených případech je totiž nutné, aby odvolací soud vydal další (jiné) rozhodnutí, a to v postavení soudu I. stupně. Obecně totiž usnesením rozhodují soudy o způsobu a průběhu řízení, přesto však rozhodnutí shora popisovaná (podjatost, vazba) jsou tak zásadní, že vždy proti nim (jako výraz jejich závažnosti) zákon připouští opravný prostředek – stížnost.*“⁸⁰

Stejný postup je třeba zvolit při aplikaci § 71 odst. 7 tr. řádu, podle kterého rozhoduje nadřízený soud o dalším ponechání obviněného ve vazbě nebo jeho propuštění na svobodu, pokud doba trvání vazby podle § 71 odst. 5 nebo 6 tr. řádu skončí během řízení o opravném prostředku. Tento nadřízený soud zde bude rozhodovat jako soud prvního stupně, pokud jde o rozhodnutí o vazbě, ačkoliv v meritu věci rozhoduje jako soud druhého

⁷⁸ § 141 odst. 2 zní: „Stížností lze napadnout každé usnesení policejního orgánu. Usnesení soudu a státního zástupce lze stížností napadnout jen v těch případech, kde to zákon výslovně připouští a jestliže rozhodují ve věci v prvním stupni.“

⁷⁹ Čl. 5 odst. 4 zní: „Každý, kdo byl zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, má právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné.“

⁸⁰ ÚS 129/1998-n.

stupně. Proto nelze v tomto případě odejmout obviněnému právo podat stížnost.⁸¹

Stížnost není přípustná proti rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto ve druhém stupni o stížnosti proti rozhodnutí o vazbě.⁸²

Nadřízený orgán stížnost zamítne, není-li přípustná, byla-li podána opožděně, osobou neoprávněnou, osobou, která se jí výslovně vzdala nebo která znovu podala stížnost, kterou již před tím výslovně vzala zpět, nebo pokud není stížnost důvodná (§ 148 odst. 1 tr. řádu). Pokud nadřízený orgán stížnost nezamítne, zruší napadené usnesení. Pokud je nutné nové rozhodnutí, rozhodne ve věci sám nadřízený orgán (§ 149 odst. 1 písm. a) tr. řádu). Pokud nadřízený orgán rozhoduje o stížnosti proti usnesení o vzetí do vazby, kde nejsou dány důvody vazby, zruší napadené usnesení bez dalšího. Nadřízený orgán sám rozhodne v případě, kdy jsou dány důvody vazby, ale jiné, než pro které vzal soud prvního stupně obviněného do vazby. Zákon nestanoví lhůtu, v které musí nadřízený orgán o stížnosti rozhodnout. Ale i zde platí, že vazební věci se vyřizují přednostně s největším urychlením (§ 71 odst. 1 tr. řádu).⁸³

Postup podle § 146 odst. 1 tr. řádu, tzv. autoremerdura, se v tomto případě nedá použít, protože změna usnesení o vzetí do vazby by se vždy dotkla práv jiné strany trestního řízení.⁸⁴

⁸¹ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 567 – 568.

⁸² Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 568.

⁸³ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 328-329.

⁸⁴ Růžička, M., Zezulová, J. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 470.

5.2.2. Přezkoumávání důvodnosti vazby z úřední povinnosti

Povinností orgánů činných v trestním řízení je průběžně zkoumat, zda stále trvají důvody vazby podle § 67 tr. řádu nebo zda se nezměnily (§ 72 odst. 1 tr. řádu). Policejní orgán a státní zástupce plní tuto povinnost především v přípravném řízení, nicméně propustit obviněného z vazby na svobodu může pouze soud (soudce a senát) nebo státní zástupce. Policejní orgán sám nemůže propustit obviněného z vazby, jeho povinností je dát státnímu zástupci, který ve věci vykonává dozor nad zákonností, návrh na propuštění obviněného z vazby. Podle § 73b odst. 3 tr. řádu může v přípravném řízení státní zástupce rozhodnout o propuštění obviněného z vazby. Státní zástupce může současně rozhodnout o náhradě vazby zárukou, slibem, dohledem probačního úředníka nebo peněžitou zárukou.

Soud v přípravném řízení zkoumá, zda důvody vazby podle § 67 tr. řádu trvají nebo se změnilly pouze v řízení o stížnosti proti rozhodnutí podle § 146a odst. 1 písm. a) tr. řádu (rozhodnutí státního zástupce o dalším trvání vazby) a ve všech řízeních o stížnosti proti rozhodnutí, kdy státní zástupce rozhodne o tom, že ve vztahu k obviněnému je dán důvod vazby podle § 67 a) nebo c) tr. řádu, přičemž vazba bude nahrazena některým z opatření uvedených v § 73, § 73a tr. řádu, anebo bylo rozhodnuto o tom, že některý z vazebních důvodů odpadl, ale jiný důvod vazby stále trvá. Třetí možností, kdy soud v přípravném řízení zkoumá, zda důvody vazby trvají, je případ, kdy soud rozhoduje o žádosti obviněného o propuštění z vazby na svobodu, kdy v prvním stupni rozhoduje soudce.⁸⁵

⁸⁵ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 534.

V řízení před soudem se povinnost podle § 72 odst. 1 tr. řádu vztahuje pouze na soud, který danou věc projednává.⁸⁶

Přezkoumání důvodnosti vazby ve smyslu § 72 odst. 1 tr. řádu se zaměřuje především na to, zda důvody vazby podle § 67 tr. řádu trvají, dále zda nedošlo ke změně právního posouzení jednání obviněného jen na trestný čin uvedený v § 68 odst. 2 tr. řádu, a pokud ano, zda je dán zpřísněný důvod vazby podle § 68 odst. 3 tr. řádu. Při přezkoumání vazby je dále nutno zvážit, zda trestní stíhání povede k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody v případě uznání viny, přičemž se obviněný nedopustil některého z jednání uvedených v § 68 odst. 3 tr. řádu. V neposlední řadě je třeba zvážit, zda nelze vazbu nahradit jiným opatřením. Výše uvedené okolnosti musí orgány činné v trestním řízení zvažovat ex offio průběžně.⁸⁷

Podle § 72 odst. 2 písm. a) tr. řádu musí být obviněný propuštěn ihned z vazby na svobodu, pomine-li důvod vazby. Obviněný musí být propuštěn z vazby i v případě, kdy je zřejmé, že vzhledem k osobě obviněného a k okolnostem případu trestní stíhání nepovede k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, a obviněný se nedopustil jednání uvedeného v § 68 odst. 3 tr. řádu. Pokud trestní stíhání obviněného, který je ve vazbě, skončilo jinak než uložení trestu odnětí svobody nebo pokud trest odnětí svobody, který byl uložen, nepřevyšuje dobu trvání vazby, soud obviněného propustí na svobodu, pokud ale státní zástupce nepodá proti tomuto rozhodnutí stížnost s odkladným účinkem podle § 74 odst. 2 tr. řádu.

⁸⁶ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 534.

⁸⁷ Růžička, M., Zezulová, J. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. C. H. Beck, Praha 2004, str. 475.

5.2.3. Rozhodování o dalším trvání vazby

Jednou ze zásad ovládajících trestní řízení je zásada rychlosti trestního řízení (§ 2 odst. 4 tr. řádu). Tato zásada je v souladu s č. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod⁸⁸ a s čl. 6 odst. 1 EÚLP⁸⁹. Zásada rychlosti řízení se realizuje prostřednictvím lhůt pro provádění či trvání procesních úkonů. Novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. přinesla v této oblasti mnoho změn a výrazně zásadu rychlosti řízení posílila.⁹⁰

Podle § 71 odst. 3 tr. řádu má v přípravném řízení státní zástupce povinnost po uplynutí tří měsíců, které strávil obviněný ve vazbě, rozhodnout, zda se obviněný ponechává nadále ve vazbě, nebo zda se propouští na svobodu. Státní zástupce musí rozhodnout do pěti pracovních dnů od zatčení, zadržení obviněného nebo ode dne, kdy byla omezena osobní svoboda obviněného. V tomto případě se jedná o propadnou lhůtu. To znamená, že pokud státní zástupce nerozhodne do pěti pracovních dnů, obviněný musí být propuštěn z vazby na svobodu. V této lhůtě je třeba rozhodnout, není nutné, aby rozhodnutí bylo v této lhůtě oznámeno oprávněným osobám. Proti rozhodnutí státního zástupce je možno podat stížnost (§ 74 odst. 1 tr. řádu), o které bude rozhodovat soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který napadené rozhodnutí vydal podle § 146a odst. 1 písm. a) tr. řádu. V praxi se ovšem objevuje i názor, že o stížnosti by měl

⁸⁸ Čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod zní: „Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.“

⁸⁹ Čl. 6 odst. 1 EÚLP zní: „Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků, anebo v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.“

⁹⁰ Novotný, F., Růžička, M. a kol. *Trestní kodexy (trestní zákon, trestní řád) a související předpisy (komentář)*. 2. doplněné vydání. Praha: Euronion, 2003, str. 457.

rozhodovat státní zástupce nejblíže vyššího státního zastupitelství. Podle Beckova komentáře trestního řádu je však tento výklad § 146a odst. 1 písm. a) mylný.⁹¹ Státní zástupce zkoumá, zda trvají důvody a zda jsou splněny podmínky podle § 67 tr. řádu a na základě tohoto posouzení ponechá obviněného ve vazbě nebo rozhodne o jeho propuštění z vazby na svobodu.

Pokud státní zástupce rozhodl tak, že se obviněný ponechává ve vazbě, musí po uplynutí dalších třech měsíců znovu rozhodnout o tom, zda se obviněný ponechává ve vazbě, nebo se propouští na svobodu (§ 70 odst. 4 tr. řádu). Na rozdíl od předchozího odstavce, kde stačila pro ponechání ve vazbě existence některého z důvodů podle § 67 tr. řádu, při tomto dalším prodloužení trvání vazby přistupují další podmínky a to, že nebylo možno pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů trestní stíhání v této lhůtě skončit a propuštěním obviněného na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. Obě tyto podmínky musí být splněny kumulativně. Obtížnost věci nebo jiné závažné důvody, pro které nebylo možno skončit trestní stíhání v prodloužené vazební lhůtě, je třeba posuzovat objektivně s přihlédnutím k složitosti a rozsahu potřebného dokazování v konkrétní věci. Není možné brát ohledy na organizační problémy na straně orgánů činných v trestním řízení. *„Je věcí státu, aby organizoval své soudnictví tak, aby principy soudnictví zakotvené v Listině a Úmluvě byly respektovány. Případné nedostatky v tomto směru nemohou jít k tíži občanů, kteří od soudu právem očekávají poskytnutí soudní ochrany v přiměřené době.“*⁹²

⁹¹ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 510.

⁹² Nález IV. ÚS 55/94.

Rozhodování o ponechání obviněného ve vazbě připadá v úvahu i opakovaně. Omezením je celková doba trvání vazby (§ 71 odst. 8 a 9 tr. řádu).⁹³

Soud rozhoduje o trvání vazby podle § 71 odst. 5 tr. řádu do třiceti dnů od podání obžaloby nebo od doručení spisu na základě rozhodnutí o postoupení nebo přikázání věci obviněného, který byl vzat do vazby již v přípravném řízení. Soud zkoumá, zda jsou splněny podmínky podle § 67 tr. řádu, žádné další podmínky jako v odstavci 4 trestní řád nestanoví. Třicetidenní lhůta je prekluzivní, pokud v ní soud nerozhodne, musí být obviněný propuštěn z vazby nejpozději den následující po uplynutí lhůty. § 71 odst. 5 tr. řádu se nevztahuje na případ, kdy je obviněný vzat do vazby až po podání obžaloby. O tom, zda obviněný bude propuštěn na svobodu nebo zůstává nadále ve vazbě, musí soud rozhodnout vždy. Toto rozhodnutí se vydává ve formě usnesení. Zákon proti tomuto usnesení připouští stížnost (§ 74 odst. 1 tr. řádu). Pokud soud rozhodne, že ponechá obviněného ve vazbě, postupuje se nadále podle § 71 odst. 4 tr. řádu (§ 71 odst. 6 tr. řádu).

Pokud je obviněný vzat do vazby až po podání obžaloby, postupuje se obdobně podle § 71 odst. 4 tr. řádu.

V praxi se objevila otázka, zda rozhodnutí o ponechání ve vazbě podle § 71 odst. 5, 6. tr. řádu je naplněno i v případě, že soud rozhodl na základě žádosti obviněného o propuštění z vazby na svobodu tak, že ji zamítl, aniž by učinil v rozhodnutí přímo výrok o ponechání ve vazbě. Část odborné veřejnosti odpovídá na tuto otázku kladně. Podle ní je smyslem rozhodnutí podle ustanovení § 71 odst. 5 tr. řádu posoudit do třiceti dnů poté, co byla soudu doručena obžaloba, zda jsou dány důvody vazby podle § 67 tr. řádu. Tato podmínka je splněna i v případě, kdy soud rozhodne na základě žádosti obviněného o propuštění z vazby.

⁹³ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 511.

Opačný názor říká, že rozhodnutí podle § 71 odst. 5 tr. řádu je rozhodnutím samostatným a není možné ho nahradit jiným rozhodnutím o vazbě. Pokud je tedy o vazbě rozhodováno i na základě jiného podnětu, lze učinit obě rozhodnutí v jednom usnesení, to však musí obsahovat dva výroky. U rozhodnutí podle § 71 odst. 6 tr. řádu je navíc nutné se v rozhodnutí vypořádat s dalšími podmínkami pro ponechání obviněného ve vazbě (nebylo možno pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů trestní stíhání v této lhůtě skončit a propuštěním obviněného na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání). P. Šámal k tomu uvádí: „Pokud je již jedním rozhodnutím rozhodováno o žádosti o propuštění z vazby na svobodu nebo o změně vazebních důvodů, je třeba pamatovat i na rozhodnutí o trvání vazby podle § 71 odst. 5, 6 příp. i 7 Tr.Ř, kdy z hlediska právní jistoty, zejména ve vztahu k obviněnému a nutnosti vypořádat se s rozhodujícími důvody pro takové rozhodnutí, je vhodné uvést jak ve výroku, byť tak nemusí být podle mého názoru v samostatném výroku, tak i v odůvodnění takového rozhodnutí všechny shora zmíněné důležité aspekty pro toto rozhodnutí, včetně důvodů ponechání obviněného ve vazbě.“⁹⁴

Ustanovení § 71 odst. 7 tr. řádu upravuje postup při rozhodování o dalším trvání vazby, pokud doba trvání vazby podle § 71 odst. 5 a 6 tr. řádu skončí během řízení o opravném prostředku před nadřízeným soudem. V takovém případě o dalším trvání vazby rozhoduje tento nadřízený soud. Zpravidla se bude jednat o řízení o opravném prostředku. K posouzení nestačí pouze existence důvodů vazby podle § 67 tr. řádu, ale musí být splněny i další podmínky a to, že nebylo možno pro obtížnost věci nebo

⁹⁴ Šámal, P.: K aktuálním otázkám rozhodování o trvání vazby (§ 71 Tr.Ř), *Trestněprávní revue*, 2002, roč. I., č. 7, str. 198. Srov. Hanuš, L. K rozhodování o ponechání ve vazbě dle § 71 Tr.Ř, *Trestněprávní revue*, 2003, roč. III, č. 11, str. 321 – 328.

z jiných závažných důvodů trestní stíhání v této lhůtě skončit a propuštěním obviněného na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. Proti usnesení je nutno připustit stížnost, ačkoliv se někdy dovozuje opak, protože zde rozhoduje soud druhého stupně. Podle názoru Ústavního soudu je rozhodování o prodloužení vazby natolik závažné, že je třeba na něj vztáhnout vyšší požadavky než na rozhodování o vazbě, tedy je nezbytné i právo na přezkoumání.⁹⁵

5.2.4. Přezkoumávání žádosti obviněného o propuštění z vazby na svobodu

§ 72 odst. 3 tr. řádu umožňuje obviněnému podat žádost o propuštění na svobodu. Podá-li obviněný tuto žádost v přípravném řízení, podle § 73b odst. 3 tr. řádu může státní zástupce rozhodnout o propuštění obviněného na svobodu, protože shledá důvod k propuštění podle § 72 odst. písm. a) nebo b) tr. řádu. Státní zástupce ovšem nemůže takovou žádost zamítnout. Pokud tedy státní zástupce považuje žádost za neodůvodněnou, musí ji do pěti pracovních dnů předložit soudu spolu s návrhem, odůvodněným stanoviskem a vyšetřovacím spisem (nebo jeho stejnopisem, pokud ze závažných důvodů nelze vyšetřovací spis předložit). Povinností soudu je rozhodnout do pěti pracovních dnů o předložené žádosti. Uvedená pětidenní lhůta je pořádková, její nedodržení ze strany soudu nemá za následek propuštění obviněného z vazby na svobodu.

V případě, že žádost obsahuje současně i nabídku slibu, že obviněný povede řádný život (§ 73 odst. 1 písm. b) tr. řádu), nebo nabídku peněžité záruky (§ 73a odst. 1 tr. řádu), je otázkou, zda

⁹⁵ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 515-516.

o této nabídce rozhodnout samostatným usnesením. Podle Beckova komentáře P. Šámal a kolektiv je o takové nabídce nutno rozhodnout samostatným výrokem usnesení nebo samostatným usnesením.⁹⁶ Oproti tomu M. Růžička uvádí: „Vzhledem k úpravě zejména v 73a odst. 2 písm. b) tr. řádu (tedy především ve vztahu k peněžitě záruce), nastala-li taková situace v přípravném řízení, je zřejmé, že smyslem takového návrhu obviněného je zjevně také propuštění z vazby na svobodu. Lze tedy důvodně takové podání obviněného posoudit jako žádost o propuštění z vazby na svobodu. Pak není na místě rozhodovat samostatně o žádosti o propuštění z vazby a o návrhu na přijetí některého opatření nahrazujícího vazbu, zejména v případech, nehodlá-li státní zástupce takovému návrhu vyhovět.“⁹⁷

Příbuzní obviněného nejsou oprávněni podat žádost o propuštění obviněného na svobodu, takové podání je možno považovat pouze za podnět k přezkoumání ve smyslu § 72 odst. 1, 2 tr. řádu.⁹⁸

Pokud byla žádost obviněného o propuštění z vazby zamítnuta, může ji opět podat po uplynutí čtrnácti dnů, neuvede-li nové důvody (§ 72 odst. 3 tr. řádu). Uvedená lhůta se počítá od právní moci rozhodnutí (rozhodnutí, kterým byla předchozí žádost zamítnuta). V případě, že obviněný podá žádost o propuštění z vazby před uplynutím čtrnáctidenní lhůty bez udání nových důvodů, nebude se vydávat v této věci žádné rozhodnutí, obviněnému se pouze sdělí, že pro podání žádost nebyly splněny podmínky podle § 72 odst. 2 tr. řádu.⁹⁹

⁹⁶ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 536.

⁹⁷ Růžička, M., Zezulová, J.: *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. C. H. Beck, Praha 2004, str. 482.

⁹⁸ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 536.

⁹⁹ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 539.

5.3 Právo být slyšen

Na vazební právo má značný dopad judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále ESLP) stejně jako judikatura Ústavního soudu ČR. Jednou z otázek, na kterou se oba soudy a následně i odborná veřejnost zaměřila, bylo právo být slyšen ve vazebním řízení.

Klíčem k celému problému je čl. 5 odst. 4 Evropské úmluvy o lidských právech (dále EÚLP), podle kterého „každý, kdo byl zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, má právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné.“ Orgán, který podle tohoto článku rozhoduje, musí být vždy nestranný a nezávislý. Takovým orgánem může být jen soud. EÚLP nevyžaduje, aby se o vazbě rozhodovalo ve více stupních, postačí jednoinstanční rozhodnutí. Pokud už však právní řád umožňuje opravný prostředek, je nutné poskytnout osobě obviněné stejné záruky jako v první instanci. Řízení podle čl. 5 odst. 4 EÚLP nemusí poskytovat stejné garance jako řízení podle čl. 6 odst. 1 EÚLP¹⁰⁰, ale musí mít soudní soudní charakter a poskytovat stejné záruky odpovídající povaze zbavení osobní svobody. Musí být zachována kontradiktornost řízení a rovnost zbraní mezi zatčenou osobou a prokurátorem. Pojem „zákonnost“ v čl. 5 odst. 4 EÚLP je třeba posuzovat jak podle vnitrostátního práva, tak podle EÚLP a obecných principů v ní obsažených. Čl. 5 odst. 4 EÚLP dává právo zatčené osobě na přezkoumání hmotněprávních i procesněprávních podmínek

¹⁰⁰ Čl. 6 odst. 1 EÚLP zní: „Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků, anebo v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.“

zbavení svobody. Z toho důvodu musí mít zatčená osoba k dispozici opravný prostředek, na jehož základě by soud vazbu přezkoumal.¹⁰¹

Zásadním rozhodnutím Soudu pro lidská práva ve Štrasburku (dále jen ESLP) bylo rozhodnutí ve věci Assenov vs. Bulharsko. Pan Assenov byl vazebně stíhán. Několikrát podal žádost o propuštění vazby, ale ta byla v neveřejném řízení vždy zamítnuta. ESLP na základě stížnosti pana Assenova konstatoval ESLP porušení EÚLP tím, že soud přezkoumal žádost o propuštění z vazby, aniž by pana Assenova osobně vyslechl. Podle ESLP tím došlo k porušení čl. 5 odst. 4 EÚLP.

Podle ESLP se čl. 5 odst. 4 EÚLP vztahuje i na řízení, v kterém se rozhoduje o opravném prostředku proti rozhodnutí o vzetí do vazby, pokud ovšem vnitrostátní právo takový prostředek připouští. Pak se na takové řízení vztahují stejné podmínky jako na řízení v prvním stupni, tedy je nutné, aby vazebně stíhaný byl před soudem slyšen (případ Grauzinis vs. Litva).¹⁰² Podle B. Repíka není důležité, zda soud rozhoduje ex offo nebo z podnětu obviněného. „Rozsah aplikovatelnosti čl. 5 odst. 4 EÚLP tedy přesahuje jeho slovní znění, které se omezuje jen na rozhodování na návrh obviněného... Záruky čl. 5 odst. 4 EÚLP nelze obejít tím, že vnitrostátní zákonodárce poskytne soudu oprávnění rozhodovat z úřední moci nebo z jiného podnětu než na návrh obviněného. Ve znění čl. 5 odst. 4 EÚLP proto nelze hledat důvod pro odlišný postup k soudní garanci zákonnosti vazby podle toho, zda soud rozhoduje na návrh (žádost) obviněného, nebo z úřední moci či jiného podnětu.“¹⁰³

Ačkoliv judikatura ESLP není pro státy právně závazná, lze z EÚLP dovodit povinnost států respektovat EÚLP tak, jak ji

¹⁰¹ Repík, B. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Praha: Orac, 2002, str. 231 – 235.

¹⁰² Herczeg, J. K právu být slyšen v řízení o přezkoumávání trvání vazby, *Bulletin advokacie*, 2005, č. 10, str. 15.

¹⁰³ Repík, B. Čl. 5 odst. 4 EÚLP se vztahuje také na rozhodování o prodloužení vazby, *Právní fórum*, 2005, č. 1, str. 1.

interpretuje ESLP.¹⁰⁴ „Interpretační závaznost rozsudku se však již nedotýká pouze státu, který byl v daném případě odsouzen, ale potencionálně všech států, u nichž může dojít ke skutku, který bude v relevantních aspektech shodný se skutkem, o němž bylo v daném rozsudku ESLP rozhodnuto.“¹⁰⁵

Praxe v České republice byla taková, že při rozhodování o dalším trvání vazby obviněný neměl právo být slyšen. Jistý zlom znamenal až nález Ústavního soudu ČR I. ÚS 573/02. Tímto nálezem byla zrušena dvě rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, který rozhodoval o stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce o ponechání obviněného ve vazbě. Důvodem, proč ÚS zrušil obě rozhodnutí bylo, že obviněný nebyl slyšen v řízení a tím byla porušena jeho práva podle čl. 5 odst. 4 a čl. 6 odst. 1 EÚLP a čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod¹⁰⁶. Ústavní soud v tomto případě tedy posuzoval, zda rozhodnutí Vrchního soudu v Praze odpovídalo požadavkům čl. 5 odst. EÚLP. V nálezu pak ÚS uvedl: „Právo obviněného být slyšen v kontradiktorním řízení, v němž je přezkoumávána zákonnost dalšího trvání vazby, patří mezi základní institucionální záruky spravedlnosti řízení o pokračování či skončení omezení osobní svobody. Pokud v takovém řízení není umožněno slyšení obviněného, dochází v případě následného pokračování vazby k ústavně nepřipustnému omezení svobody.“ Dále v tomto nálezu ÚS uvedl, že rozhodnutí státního zástupce o ponechání obviněného ve vazbě není rozhodnutím ve smyslu čl. 5 odst. 4 EÚLP. Státní zástupce nesplňuje požadavek nestrannosti a nezávislosti. Z toho důvodu nelze ani rozhodnutí soudu o stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce o dalším trvání vazby považovat za rozhodnutí druhé

¹⁰⁴ Repík, B. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Praha: Orac, 2002, str. 26.

¹⁰⁵ Kmec, J. *Evropské trestní právo. Mechanismy europeizace trestního práva a vytváření skutečného evropského trestního práva*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, str. 55.

¹⁰⁶ Čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod zní: „Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku.“

instance tak, jak jej chápe ESLP. Jedná se tedy o rozhodnutí prvoinstanční.

Podle J. Kmece¹⁰⁷ ovšem Ústavní soud, pokud budeme vykládat náleží I. ÚS 573/02 doslovně, tedy že obviněný musí být slyšen při každém přezkoumávání vazby, vyvodil z čl. 5 odst. 4 EÚLP více „než-li tam ve skutečnosti je“. J. Kmec zde nesouhlasí s názorem B. Repíka, že obviněný by měl být slyšen jak v řízení na návrh obviněného, tak v řízení ex offo.¹⁰⁸

S výkladem čl. 5 odst. 4 EÚLP zásadně nesouhlasí P. Kučera a M. Richter ve svém článku Nad důsledky rozhodnutí Ústavního soudu – výslechy obviněných ve vazebním řízení. „Domníváme se, že přiznání práva obviněného být slyšen v kontradiktorním řízení, v němž je přezkoumávána zákonnost dalšího trvání vazby na základě ustanovení čl. 5 odst. 4 Úmluvy, již nelze označit za přípustný extenzivní výklad tohoto ustanovení, nýbrž že jde za jeho hranice.“¹⁰⁹ Autoři ve svém článku uvádí, že obviněný by měl být vyslechnut v řízení o vzetí do vazby, měl by mu být poskytnut prostor pro vyjádření a uvedení skutečností, které považuje za relevantní. Ale při rozhodování o dalším trvání vazby ve smyslu čl. 5 odst. 4 EÚLP by mělo být ponecháno na úvaze rozhodujícího orgánu, zda považuje výslech obviněného za nutný. Protože je to právě obviněný, kdo podává návrh na přezkumné řízení a v tomto návrhu může všechny důležité skutečnosti uvést. Podle autorů přinese tento výklad praxi značné problémy. Některé z nich pouze nastíním. Nález ÚS neuvedl, jak by mělo slyšení obviněného provedeno. To je ponecháno na úvaze samotných soudů. Je otázka, zda má být slyšení obviněného provedeno mimo jednání, nebo je nutné nařizovat veřejné zasedání. Nesmí být opomenuto

¹⁰⁷ Kmec, J. K právu obviněného na výslech v řízení o vazbě. *Trestněprávní revue*, 2004, roč. III., č. 10, str. 288.

¹⁰⁸ Srov. Repík, B. Několik poznámek k řízení o vazbě. *Trestněprávní revue*, 2005, roč. IV., č. 2, str. 34.

¹⁰⁹ Kučera, P., Richter, M. Nad důsledky rozhodnutí Ústavního soudu – výslechy obviněných ve vazebním řízení. *Trestní právo*, 2004, č. 8, str. 3.

právo obhájce být přítomen při tomto úkonu (každý vazebně stíhaný musí mít obhájce), právo být přítomen má i státní zástupce. To s sebou nese i ekonomické dopady. Vše se musí stihnout v zákonných lhůtách, které jsou propadné. Je zde důvodná obava z průtahů řízení. Autoři vidí řešení ve zjednodušení právní úpravy přezkumu vazby. Vhodné řešení vidí ve zrušení přezkumu rozhodování o ponechání ve vazbě podle § 71 odst. 4 a 6 tr. řádu za současného stanovení povinnosti rozhodnout ex offio o dalším trvání vazby v případě, že o to obviněný v určité přiměřené době sám nepožádá.

Dalším důležitým rozhodnutím v této problematice byl nálezn Ústavního soudu Pl. ÚS 45/04. ÚS se zabýval rozhodováním o stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce o ponechání obviněného ve vazbě. Soud zde rozhoduje v neveřejném zasedání (§ 240 tr. řádu). Podle původního znění § 242 dost. 2 tr. řádu byly jiné osoby, kromě všech členů senátu a zapisovatele, z účasti na veřejném zasedání vyloučeny. Podle ÚS znění § 242 odst. 2 tr. řádu bránilo tomu, aby obviněný mohl být slyšen při rozhodování o stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce o ponechání obviněného ve vazbě. Ačkoliv ÚS preferuje ústavně konformní výklad norem jednoduchého práva před jejich derogací, v tomto daném případě prostor pro ústavně konformní výklad nevidí. Proto ÚS rozhodl, že se ustanovení § 242 odst. 2 tr. řádu ruší a dále, že *„podle čl. 5 odst. 4 EÚLP je nutné slyšení obviněného soudem předtím, než je rozhodováno o jeho stížnosti proti usnesení státního zástupce o dalším trvání vazby“*.

S rozhodnutím ÚS nesouhlasí J. Herczeg. Podle jeho názoru mluví čl. 10 Ústavy¹¹⁰ jednoznačně: „Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se

¹¹⁰ Zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky

mezinárodní smlouva.“ Neznamená to tedy podle něj, že je nutné rušit ustanovení odporující normě mezinárodního práva, ale znamená to pouze, že se vnitrostátní norma nepoužije, protože mezinárodní norma má aplikační přednost. Herczeg souhlasí s ÚS v tom, že ústavně konformní výklad se použije v případě, že ustanovení připouští dvojí výklad, což ovšem nebylo možné u § 242 odst. 2 tr. řádu, ten mluvil zcela jednoznačně. Řešením zde ovšem mohlo být, že se ustanovení § 242 odst. 2 tr. řádu nepoužije.¹¹¹

5.4 Trvání vazby

Zásadu zdrženlivosti a výjimečnosti je třeba uplatnit i v otázce doby trvání vazby.¹¹² Zákon nařizuje vazební věci vyřizovat přednostně s největším urychlením (§ 71 odst. 1 tr. řádu) a vazba může trvat je nezbytně nutnou dobu (§ 71 odst. 2 tr. řádu). Koluzní vazba může trvat maximálně tři měsíce. Obviněný musí být propuštěn na svobodu nejpozději den následující po dni, kdy tříměsíční lhůta uplynula, pokud ovšem není obviněný ve vazbě ještě z důvodu vazby podle § 67 písm. a) nebo c) tr. řádu. V takovém případě by uplynutí lhůty neznamenal propuštění na svobodu, pouze by se nadále neuplatňoval důvod koluzní vazby, ale buď důvod vazby podle § 67 písm. a) nebo c) tr. řádu nebo oba důvody. Pokud státní zástupce dospěje k závěru, že u obviněného nastal další důvod vazby vedle důvodu vazby koluzní, ale o tomto důvodu soud nerozhodoval, musí dát státní zástupce soudu návrh, aby soud rozhodl, že u obviněného je dán tento jiný důvod vazby. Státní zástupce nemůže sám rozhodnout o dalším důvodu vazby, který při rozhodování o vzetí do vazby

¹¹¹ Herczeg, J. K právu být slyšen v řízení o přezkoumávání trvání vazby, *Bulletin advokacie*, 2005, č. 10, str. 17.

¹¹² Jelínek, J. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání, Linde Praha 2007, str. 257.

soud neshledal.¹¹³ Jistě významnou změnou by pro obviněného bylo i to, že se mu otevírá možnost využít některý z prostředků náhrady vazby, tedy záruky, slibu, dohledu nebo peněžité záruky, pokud by obviněný nebyl stíhán pro některý z trestných činů vyjmenovaných v § 73a odst. 1 tr. řádu.¹¹⁴ Uvedená tříměsíční lhůta neplatí v případě, že se obviněný již koluzního jednání dopustil. Tzn. že bylo zjištěno, že obviněný na svědky či spoluobviněné již působil nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání.

Významnou změnu v úpravě trvání vazby přinesla novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb., která stanovila nejvyšší možnou celkovou dobu trvání vazby. Tato maximální celková doba trvání vazby je určena podle trestného činu, pro který je obviněný stíhán. Nepřihlíží se ke zvýšení trestních sazeb u trestných činů spáchaných ve prospěch zločinného spolčení podle § 44 odst. 1 tr. zákona ani ke snížení trestních sazeb u mladistvých. „Zvýšení trestních sazeb u zvláště nebezpečných recidivistů zde nemá význam, neboť vždy patří do kategorie pod písm. c) nebo d).“¹¹⁵ Podle § 71 odst. 8 tr. řádu celková doba vazby v trestním řízení nesmí přesáhnout:

- a) jeden rok, je-li vedeno trestní stíhání pro trestný čin, o kterém je příslušný konat řízení samosoudce,
- b) dva roky, je-li vedeno trestní stíhání pro trestný čin, o kterém je příslušný v prvním stupni konat řízení senát okresního nebo krajského soudu, nejde-li o trestný čin uvedený v písmenech c) a d),

¹¹³ Šámal, P. K aktuálním otázkám rozhodování o trvání vazby (§ 71 Tr.Ř), *Trestněprávní revue*, 2002, roč. I., č. 7, str. 196.

¹¹⁴ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 508.

¹¹⁵ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 516.

- c) tři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný úmyslný trestný čin, nejde-li o trestný čin uvedený pod písm. d),
- d) čtyři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro trestný čin, za který lze podle zvláštní části trestního zákona uložit výjimečný trest.

Platí ovšem, že jedna třetina celkové doby trvání vazby připadá na přípravné řízení a dvě třetiny celkové doby trvání vazby připadají na řízení před soudem (§ 71 odst. 9 tr. řádu). Ani zde nehraje roli zvýšení či snížení trestní sazby. Pokud by byl obviněný stíhán pro více trestných činů, celková doba trvání vazby se bude počítat podle nejpřísněji trestného činu. Lhůta trvání vazby počíná běžet ode dne zadržení nebo zatčení, anebo ode dne, kdy na základě rozhodnutí o vzetí do vazby byl obviněný omezen na své osobní svobodě. Pokud dojde k uplynutí celkové doby trvání vazby, obviněný musí být propuštěn na svobodu a to nejpozději den následující po uplynutí lhůty. V případě, že byla vazba u obviněného přerušována, doba trvání vazby se bude sčítat a to zvlášť pro přípravné řízení a zvlášť pro řízení před soudem. Pokud v průběhu řízení došlo ke změně právní klasifikace skutku, pro který je obviněný stíhán, a délka vykonané vazby již přesáhla celkovou dovolenou dobu trvání vazby, musí být obviněný propuštěn z vazby na svobodu a to nejdéle do patnácti dnů ode dne, kdy došlo k upozornění na změnu právní klasifikace skutku, i když některý z vazebních důvodů stále trvá.

6. VAZBA V ŘÍZENÍ PROTI MLADISTVÝM

6.1 Vazba mladistvého

Od roku 2004 platí zvláštní úprava trestního řízení ve věcech mladistvých, na kterou odkazuje § 291 tr. řádu. Tímto zvláštním zákonem je zákon č. 218/3003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Zákon o soudnictví ve věcech mládeže je podle § 291 tr. řádu ve vztahu speciality k trestnímu řádu. Vazba mladistvých je upravena v §§ 46 až 50 zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Pokud tento zákon nestanoví jinak, platí ustanovení trestního řádu.

„Použití vazby v trestních věcech mladistvých by mělo být opatřením zcela výjimečným a striktně omezeným zákonem.“¹¹⁶ Ustanovení § 46 zákona o soudnictví ve věcech mládeže (dále ZSM) říká, že mladistvý¹¹⁷ může být vzat do vazby jedině tehdy, nelze-li účelu vazby dosáhnout jinak. Vazba je v případě mladistvých krajním opatřením. Je nutné si uvědomit, že vazba má na mladistvého velmi špatný vliv. Duševní i tělesný vývoj není ve věku mladistvého ještě dokončen, a proto všechny negativní vlivy, které se ve vazbě mohou vyskytnout, působí na osobnost mladistvého s mnohem vyšší intenzitou. Následky pak mohou být nenapravitelné. Vzhledem k tomu, že vazba nemá výchovný účinek, je nezbytné ji omezit jen na případy nezbytně nutné.¹¹⁸ Místo vazby by měla být široce využívána opatření nahrazující vazbu (především záruku, dohled, slib, umístění v péči důvěryhodné osoby a příp. i v ústavní výchově).

¹¹⁶ Jelínek, J. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání, Praha: Linde, 2007, str. 291.

¹¹⁷ Podle § 2 písm. d) ZSM je mladistvým ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.

¹¹⁸ Šámal, P., Válková, H., Sotolář, A., Hrušková, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 503.

„U mladistvého je tedy vazba zcela mimořádným zajišťovacím prostředkem za situace, kdy již účelu vazby nelze dosáhnout jinak žádným jiným opatřením. Účelem vazby je zajištění osoby mladistvého pro řízení v trestních věcech mladistvých z důvodu, aby bylo náležitě zjištěno a projednáno jím spáchané provinění a aby se vůči němu užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páchaní provinění zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho proviněním.“¹¹⁹

O vzetí do vazby rozhoduje podle § 68 odst. 1 tr. řádu soud pro mládež¹²⁰ a v přípravném řízení soudce soudu pro mládež na návrh státního zástupce. Do vazby lze vzít pouze osobu obviněnou, proti které bylo zahájeno trestní stíhání a to z důvodů podle § 67 tr. řádu. I v případě mladistvých se uplatní § 68 odst. 2 tr. řádu, podle kterého nelze vzít do vazby osobu, která je stíhána pro úmyslný trestný čin, na který trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující dvě léta, nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, na který trestní zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta. § 68 odst. 3 tr. řádu pak stanoví, kdy se § 68 odst. 2 tr. řádu nepoužije (např. obviněný uprchl). Pokud je mladistvý vzat do vazby, je vždy nutné písemně zdůvodnit, proč nebyla využito žádné opatření nahrazující vazbu.¹²¹

¹¹⁹ Šámal, P. K rozhodování o vazbě a trvání vazby mladistvého podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže, *Trestněprávní revue*, 2004, roč. III., č. 2, str. 33.

¹²⁰ Soudem pro mládež rozumíme podle § 2 písm. g) ZSM zvláštní senát anebo v zákonem stanovených případech předsedu takového senátu nebo samosoudce příslušného okresního, krajského, vrchního a Nejvyššího soudu.

¹²¹ Jelínek, J. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání, Praha: Linde, 2007, str. 291.

6.2 Trvání vazby v řízení ve věcech mladistvých

I v trestní řízení proti mladistvému platí zásada, že vazební věci se vyřizují přednostně a s nejvyšším urychlením. Zákon striktně omezuje dobu trvání vazby mladistvého nejdéle na dva měsíce a, jde-li o zvlášť závažné provinění (§ 41 odst. 2 tr. zákona), na šest měsíců. Tato doba může být u běžných provinění prodloužena až o dva měsíce a u zvlášť závažných provinění až o dalších šest měsíců. Takto je možné prodloužit vazbu jednou v přípravném řízení a jednou v řízení před soudem. Celková doba trvání vazby může tedy u mladistvých činit šest, respektive osmnáct měsíců.

K prodloužení vazby mladistvého ovšem nestačí naplnění důvodů vazby podle § 67 tr. řádu, ale musí být splněny následující podmínky: pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů nebylo možno trestní stíhání v této lhůtě skončit a propuštěním mladistvého na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. Obě podmínky musí být splněny kumulativně.

ZSM upravuje rozhodování o prodloužení vazby odlišným způsobem než obecná úprava trestního řádu. O prodloužení vazby mladistvého v přípravném řízení rozhoduje na návrh státního zástupce specializovaného na věci mládeže okresního státního zastupitelství činného u soudu pro mládež, u něhož toto státní zastupitelství působí, soudce okresního soudu pro mládež. Návrh na prodloužení lhůty musí být doručen soudu nejpozději patnáct dnů před skončením lhůty (§ 47 odst. 2 ZSM). Pokud by lhůta nebyla dodržena, musí být mladistvý z vazby propuštěn nejpozději následující den po uplynutí lhůty, na níž bylo trvání vazby omezeno (§ 47 odst. 4 ZSM).

V řízení před soudem rozhoduje o prodloužení vazby soudce soudu pro mládež nadřízeného soudu pro mládež, který je příslušný věc projednat nebo který věc již projednává (§ 47 odst.

3 ZSM). Nadřízeným soudem se rozumí příslušný krajský soud pro mládež, je-li k projednávání věci věcně příslušný okresní soud pro mládež nebo soud vrchní, je-li k projednávání věci věcně příslušný krajský soud pro mládež.¹²²

Po propuštění mladistvého z vazby na svobodu je možné podle § 47 odst. 7 ZSM nařídit dohled probačního úředníka nad mladistvým, pokud je z nějakého důvodu i nadále nutné na mladistvého dozírat. Takový dohled může trvat až do skončení trestního stíhání. V zákoně není přímo řečeno, kdo o dohledu probačního úředníka rozhodne, nicméně můžeme vycházet z § 15 odst. 3 ZSM o ukládání výchovných opatření, neboť dohled probačního úředníka je za výchovné opatření považován. Dohled probačního úředníka tedy nařídí soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce. Protože jde o opatření nahrazující vazbu, není nutný souhlas mladistvého.¹²³

Orgány činné v trestním řízení mají povinnost průběžně zkoumat, zda důvody vazby podle § 67 tr. řádu stále trvají nebo zda se nezměnily. Pokud orgány činné v trestním řízení zjistí, že důvod vazby již pominul, musí být obviněný ihned propuštěn na svobodu. Je-li u mladistvého shledán důvod vazby, jsou orgány činné v trestním řízení povinny zkoumat, zda nelze vazbu nahradit mírnějším opatřením. Rozhodnutí má formu usnesení a je rozhodnutím o vazbě. Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost. Zákon předpokládá spolupráci orgánů činných v trestním řízení spolupráci s Probační a mediační službou a s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí (§ 48 ZSM).

¹²² Šámal, P., Válková, H., Sotolář, A., Hrušková, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 521-523.

¹²³ Šámal, P., Válková, H., Sotolář, A., Hrušková, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 527.

6.3 Nahrazení vazby jiným opatřením v řízení ve věcech mladistvých

Vazbu mladistvého je možno nahradit zárukou, dohledem probačního úředníka, slibem a peněžitou zárukou. Těmito opatřeními lze nahradit vazbu z důvodů podle § 67 a) nebo c) tr. řádu. I v případě mladistvých se uplatní výjimka podle § 73a odst. 1 věta druhá tr. řádu. Uvedená opatření lze ukládat jednotlivě nebo je vzájemně kombinovat.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže v § 50 ZSM uvádí další opatření nahrazující vazbu a to umístění mladistvého v péči důvěryhodné osoby. Toto opatření lze použít jako náhradu vazby ze všech důvodů podle § 67 písm. a), b), c) tr. řádu. Je možno tedy oproti ostatním opatřením použít umístění mladistvého v péči důvěryhodné osoby i v případě koluzní vazby podle § 67 písm. b) tr. řádu. Teorie vychází z toho, že mladistvého duševní vývoj není ještě dokončen a je možno na něj pozitivně působit s větším úspěchem než u dospělých jedinců. Svěření mladistvého do péče důvěryhodné osoby má dvě podmínky. Za prvé musí být důvěryhodná osoba ochotná a schopná se ujmout péče o mladistvého a dohledu nad ním. Taková osoba se musí písemně zavázat, že bude o mladistvého pečovat a převezme odpovědnost za to, že se mladistvý na předvolání dostaví k orgánu činnému podle tohoto zákona a splní i další podmínky, které určí soud pro mládež (§ 50 odst. 1 písm. a) ZSM). Důvěryhodná osoba je taková osoba, která je z blízkého sociálního okolí mladistvého a má u mladistvého dostatečnou autoritu. Důvěryhodná osoba má působit tak, aby mladistvý nepáchal další trestnou činnost. Takovou osobou může být rodič, učitel, vychovatel na internátě, skautský vedoucí.

Druhou podmínkou je, že obviněný mladistvý musí souhlasit se svěřením do péče konkrétní důvěryhodné osoby a

písemně se zaváže, že se bude chovat podle dohodnutých podmínek a splní i další podmínky stanovené soudem pro mládež nebo státním zástupcem (§ 50 odst. 1 písm. b) ZSM). Souhlas mladistvého je v podstatě předpokladem pro kladné výsledky spolupráce důvěryhodné osoby a mladistvého. Je velmi důležitý pozitivní přístup mladistvého, a proto umístění v péči důvěryhodné osoby proti jeho vůli by bylo naprosto zbytečné.

V § 50 odst. 2 ZSM je řešení pro případ, že mladistvý či důvěryhodná osoba své povinnosti neplní. V takovém případě orgán rozhodující o vazbě mladistvého zprostí závazků a současně buď určí jinou důvěryhodnou osobu, nebo přijme jiné opatření nahrazující vazbu, nebo rozhodne o vazbě a vydá příkaz k zatčení, není-li jiná možnost, jak dosáhnout účelu vazby.¹²⁴

U dalších opatření nahrazujících vazbu platí trestní řád, jak bylo vyloženo v kapitole 3.4 Instituty nahrazující vazbu.

¹²⁴ Šámal, P., Válková, H., Sotolář, A., Hrušková, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 544 – 549.

7. REKODIFIKACE TRESTNÍHO PRÁVA PROCESNÍHO

Současný platný trestní řád je starý bezmála padesát let. Od svého vzniku prošel několika desítkami novelizací, z nichž většina se udála po roce 1989. Ačkoliv byly tyto změny nezbytné, došlo k narušení jednoty a celistvosti zákona, byly narušeny základní zásady, na kterých trestní řízení stojí. Tato norma je poznamenána politicko-právní doktrínou doby, v které vznikla. Obsahuje ještě instituty poplatné době svého vzniku. Že je nutná celková změna nejen trestního řádu, ale celého trestního práva, bylo více než jasné od roku 1989. V současnosti je situace taková, že Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR schválila návrh nového trestního zákona. Pokud jde o trestní řád, Ministerstvo spravedlnosti ČR vypracovalo věcný záměr¹²⁵ nového trestního řádu, který by měl být projednán vládou v nejbližší době.

Právní úprava vazby by měla být situována v části první – Obecná část, hlavě IV. Vazba zůstává fakultativním zajišťovacím opatřením. Nově by soud měl klást větší důraz na to, zda nelze účelu vazby dosáhnout opatřením nahrazujícím vazbu. Obecné důvody vazby jsou v návrhu ponechány v původní podobě. U útěkové vazby zůstává jako jeden z důvodů hrozba vysokého trestu, ale ten je napříště už specifikován přímo v zákoně. Za vysoký trest se považuje trest za zvlášť závažný trestný zločin (dnes toto vymezení najdeme v judikatuře). Zpřísněné důvody by měly zůstat ve stávající podobě, tedy do vazby nelze vzít obviněného, který je stíhán pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta, a pro nedbalostní trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, který nepřesahuje tři léta. Nově zde bude uveden výčet skutkových podstat úmyslných

¹²⁵ *Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním*, [online] c2008 [cit. 1.12.2008]. Dostupné na: <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?k=4980&o=23&j=33&d=281460>

trestných činů, u kterých bude obviněného možno vzít do vazby, ačkoliv zákon za ně stanoví trest odnětí svobody, který nepřevyšuje dvě léta.

Rozhodovat o vzetí do vazby bude soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce.

Zásadním způsobem by mělo být zjednodušeno přezkoumávání trvání vazby. Obviněný může požádat o propuštění z vazby kdykoliv, za takovou žádost bude považován i návrh obviněného na přijetí opatření nahrazující vazbu. Pokud státní zástupce v přípravném řízení žádosti obviněného o propuštění nevyhoví, musí předložit žádost se svým stanoviskem soudu. O této žádosti pak soud musí rozhodnout bezodkladně. V řízení před soudem bude o žádosti o propuštění na svobodu rozhodovat předseda senátu. Pokud obviněný neuvede v žádosti nové důvody, může ji znovu podat až po uplynutí jednoho měsíce (současná lhůta činí čtrnáct dnů).

Vazba má trvat pouze po nezbytnou dobu. Koluzní vazba může trvat maximálně tři měsíce, to neplatí, pokud už obviněný na svědky nebo spoluobviněné působil nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání.

Kromě žádosti obviněného o propuštění z vazby se bude o trvání vazby rozhodovat i z úřední povinnosti, ale to pouze v případě, že v uplynulých šesti měsících od nabytí právní moci předchozího rozhodnutí nebylo rozhodnuto o trvání vazby, ať již na základě žádosti obviněného nebo ex offio. Rozhodovat o dalším trvání vazby bude soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. Státní zástupce má povinnost podat návrh nejpozději ve lhůtě jednoho měsíce před uplynutím této šestiměsíční lhůty. Jinak bude obviněný propuštěn na svobodu. Autoři tohoto návrhu zohlednili nálezy Ústavního soudu I. ÚS 573/02 v tom smyslu, že státní zástupce nebude rozhodovat o zamítnutí žádosti obviněného o propuštění, ani o dalším trvání

vazby, protože státní zástupce není nestranným a nezávislým orgánem ve smyslu čl. 5 odst. 4 EÚLP, což je základní požadavek pro orgán přezkouvající vazbu. Proto by takové rozhodnutí státního zástupce nebylo rozhodnutím ve smyslu čl. 5 odst. 4 EÚLP. První instancí by pak tedy představovalo až rozhodnutí soudu o stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce a dalším rozhodnutím by bylo rozhodnutí soudu druhého stupně o stížnosti proti takovému přezkumnému rozhodnutí soudu. Fakticky by tedy šlo o trojinstanční rozhodování. Proto se ponechává státnímu zástupci rozhodování o propuštění obviněného z vazby na svobodu. Rozhodování z úřední povinnosti o dalším trvání vazby se tedy bude buď vázat na nějaký zákonný institut (např. předběžné projednání obžaloby) nebo na uplynutí šestiměsíční lhůty od posledního rozhodnutí o vazbě (ať už bylo učiněno z úřední povinnosti nebo na základě žádosti obviněného).

Celková doba trvání vazby bude stanovena pevně od jednoho roku do čtyř let v závislosti na typové závažnosti trestného činu, pro který je obviněný stíhán. Stejně jako dnes bude jedna třetina celkové doby trvání vazby připadat na přípravné řízení a dvě třetiny na řízení před soudem. Novým ustanovením by mělo být, že pokud byl obviněný odsouzen k trestu odnětí svobody za zvlášť závažný zločin a rozsudek ještě nenabyl právní moci, nezapočítává se doba strávená ve vazbě do celkové lhůty trvání vazby. Délka vazby se nebude započítávat až do doby nařízení výkonu trestu.

Zcela nově bude upraveno tzv. zvláštní řízení o vazbě. To se bude konat v případě, že obviněný požádá v souvislosti s rozhodováním o trvání vazby z důležitých důvodů o výslech. Při rozhodování o tzv. kvalifikovaných důvodech vazby bude muset být obviněný vyslechnut vždy. Slyšení bude prováděno během tohoto zvláštního řízení formou neveřejného zasedání. Obviněný má právo být slyšen v přípravném řízení soudcem a

v řízení před soudem samosoudcem nebo senátem před rozhodnutím o vazbě, ať už se jedná o přezkoumání vazby ex offo nebo na základě žádosti obviněného o propuštění z vazby. Tato úprava odpovídá požadavkům čl. 5 odst. 1 písm. c), odst. 3 a 4 a čl. 6 EÚLP a navazující judikatuře ESLP. Přítomnost obviněného a právo být slyšen jsou zárukou spravedlivého procesu a práv obviněného.

Pokud rozhoduje soud druhé instance o stížnosti obviněného, zde už právo být slyšen obviněný nemá, pokud mohl tohoto práva využít v řízení před soudem prvního stupně.

Opatření nahrazující vazbu by měla zůstat ve stávající podobě. V návrhu je nově i elektronické sledování (obviněný je monitorován pomocí elektronického náramku). Dále se již nebudou uplatňovat omezení, která se týkají přijetí opatření v souvislosti s koluzní vazbou a s vazbou předstižnou, je-li obviněný stíhán pro některé trestné činy.¹²⁶

¹²⁶ *Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním*, [online] c2008 [cit. 1.12.2008]. Dostupné na: <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?k=4980&o=23&j=33&d=281460>

8. ZÁVĚR

O vazbě se říká, že je „nutným zlem trestního řízení“. V praxi se jí nevyhneme a součástí trestního řízení bude vždy. Musíme ale pokaždé dbát na důsledné dodržování zákona, který poskytuje záruku proti porušování lidských práv. Vazba musí být užívána jako krajní a výjimečné opatření, pokud se ostatní opatření jeví jako nedostatečná.

Pozitivně lze hodnotit věcný záměr zákona o trestním řízení soudním, který se drží výše uvedených zásad a navíc je ještě prohlubuje např. tím, že o dalším trvání vazby bude rozhodovat vždy soud (s výjimkou propuštění obviněného z vazby na svobodu, což může učinit státní zástupce). Výrazným krokem dopředu by měla být změna v řízení o vazbě, po které volali především právníci z praxe. Zákonná úprava o řízení bude jednodušší, zároveň bude odstraněno současné duplicitní rozhodování. Autoři věcného záměru při jeho tvorbě vzali v úvahu jak poznatky z aplikační praxe, tak judikaturu Ústavního soudu ČR i Evropského soudu pro lidská práva.

Ve své diplomové práci jsem se pokusila podat ucelený výklad zákonné úpravy vazby a vazebního řízení, upozornit především na tenkou hranici mezi aplikací vazby, která splňuje zákonné podmínky a aplikací vazby, která již tyto podmínky porušuje, a stává se tak výrazným zásahem do lidských práv. Materie vazby je velmi široká, proto jsem se mohla věnovat jen základním otázkám, i když vazba by si jistě zasloužila hlubší pohled. V mé diplomové práci tak nezbylo místo na vazbu mimo rámec trestního řízení (např. vydávací vazba, vyhošťování vazba) nebo na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě. Čerpala jsem jak z odborných publikací a článků, tak judikatury Ústavního soudu, Nejvyššího soudu a Evropského soudu

pro lidská práva. Snažila jsem poukázat na některé problémy praxe. V závěru se zabývám vazebním právem de lege ferenda.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

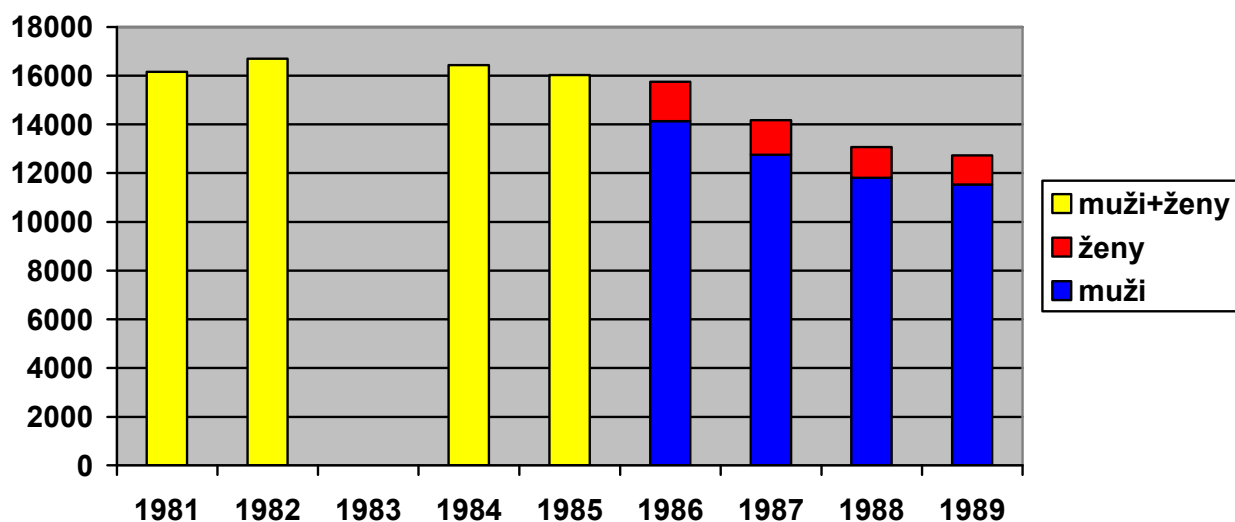
- Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: ASPI, 2008.
- Fenyk, J. *Czech Criminal law and procedure*. 1. vydání. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 2007.
- Hanuš, L. K rozhodování o ponechání ve vazbě dle § 71 TrŘ, *Trestněprávní revue*, 2003, roč. II., č. 11.
- Herczeg, J. K právu být slyšen v řízení o přezkoumávání trvání vazby, *Bulletin advokacie*, 2005, č. 10.
- Jelínek, J. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání, Praha: Linde, 2007.
- Jelínek, J. a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 25. aktualizované vydání podle stavu k 1.9. 2007, Praha: Linde, 2007.
- Kmec, J. *Evropské trestní právo. Mechanismy europeizace trestního práva a vytváření skutečného evropského trestního práva*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006.
- Kmec, J. K právu obviněného na výslech v řízení o vazbě. *Trestněprávní revue*, 2004, roč. III., č. 10.
- Kučera, P., Richter, M. Nad důsledky rozhodnutí Ústavního soudu – výslechy obviněných ve vazebním řízení. *Trestní právo*, 2004, č. 8.
- Mandák, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975.
- Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2007.
- Novotný, F., Růžička, M. a kol. *Trestní kodexy: trestní zákon, trestní řád a související předpisy (komentář)*. 2. vydání. Praha Euronion, 2002.
- Pavlíček, V. a kol.: *Ústavní právo a státověda II. Díl. Ústavní právo České republiky Část 2.*, Praha: Linde 2004.

- Pavlíček, V. a kol. *Ústava a ústavní řád České republiky. Komentář*. 2. díl: Práva svobody. Praha: Linde 2002.
- Polák, P. Ještě jednou k výsledkům obviněných ve vazebním řízení. *Trestní právo, 2004*, č. 12.
- Polák, P. Výslech obviněného před rozhodnutím o ponechání ve vazbě dle § 71 dost. 4, 6 tr. řádu. *Trestní právo, 2005*, č. 8.
- Repík, B. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Praha: Orac, 2002.
- Repík, B. Čl. 5 odst. 4 EÚLP se vztahuje také na rozhodování o prodloužení vazby, *Právní fórum, 2005*, č. 1.
- Repík, B. Několik poznámek k řízení o vazbě. *Trestněprávní revue, 2005*, č. 2.
- Růžička, M., Zezulová, J.: *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. C. H. Beck, Praha, 2004.
- Šámal, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha: Codex Bohemia, 1999.
- Šámal, P.: K aktuálním otázkám rozhodování o trvání vazby (§ 71 Tr.Ř), *Trestněprávní revue, 2002*, roč. I., č. 7.
- Šámal, P.: K rozhodování o vazbě po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb., *Soudní rozhledy, 2003*, roč. IX., č. 4.
- Šámal, P.: K rozhodování o vazbě a trvání vazby mladistvého podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže, *Trestněprávní revue, 2004*, roč. III., č. 2.
- Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, E. *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005.
- Šámal, P., Válková, H., Sotolář, A., Hrušková, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007.
- Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R. *Evropské právo*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006.

PŘÍLOHY

PŘÍJEM DO VAZBY 1981 – 1989

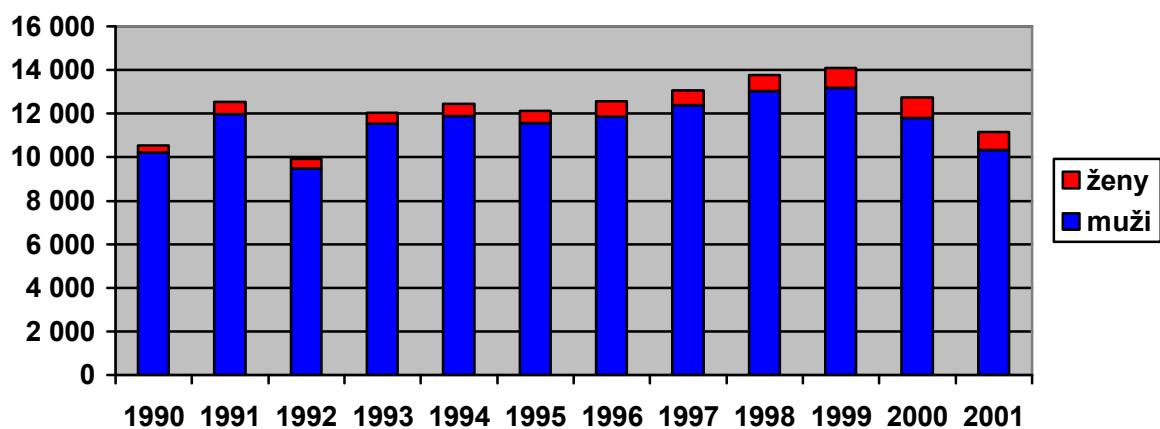
POHLAVÍ	ROK								
	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
MUŽI						14 128	12 751	11 805	11 530
ŽENY						1 623	1 413	1 263	1 192
CELKEM	16 170	16 691		16 439	16 033	15 751	14 164	13 068	12 722

Pramen: Statistické ročenky VSČR 1981 - 1989

PŘÍJEM DO VAZBY 1990 – 2001

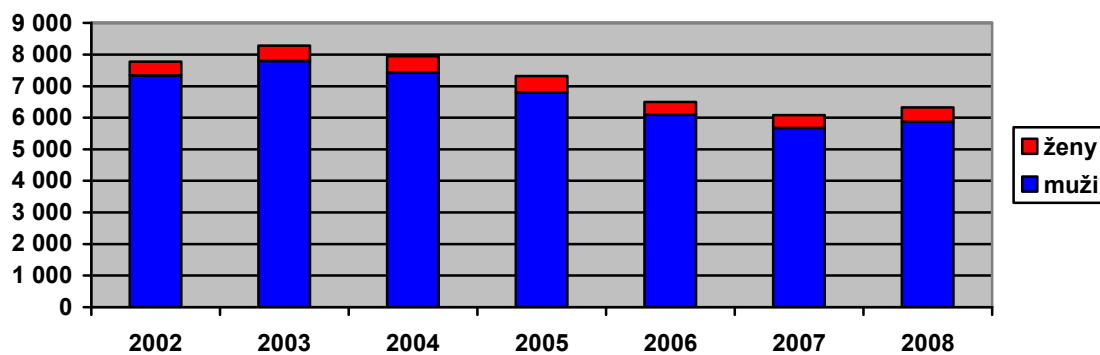
	ROK											
POHLAVÍ	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
MUŽI	10 212	11 992	9 493	11 531	11 881	11 562	11 861	12 398	13 044	13 178	11 791	10 333
ŽENY	328	534	417	492	555	562	709	677	738	906	936	827
CELKEM	10 540	12 526	9 910	12 023	12 436	12 124	12 570	13 075	13 782	14 084	12 727	11 160

Pramen: Statistické ročenky VSČR 1990 - 2001

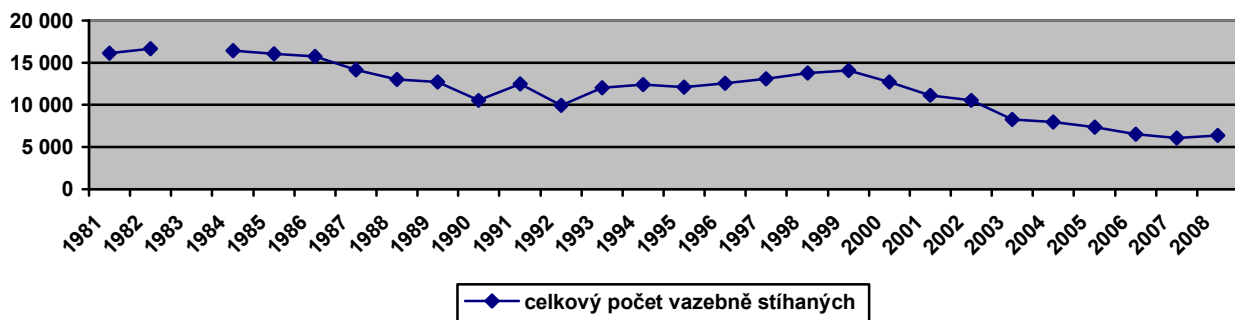
PŘÍJEM DO VAZBY 2002 – 2008

POHLAVÍ	ROK						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
MUŽI	7 344	7 801	7 432	6 809	6 096	5 668	5 864
ŽENY	432	484	519	514	408	417	470
CELKEM	10 540	8 285	7 951	7 323	6 504	6 085	6 334

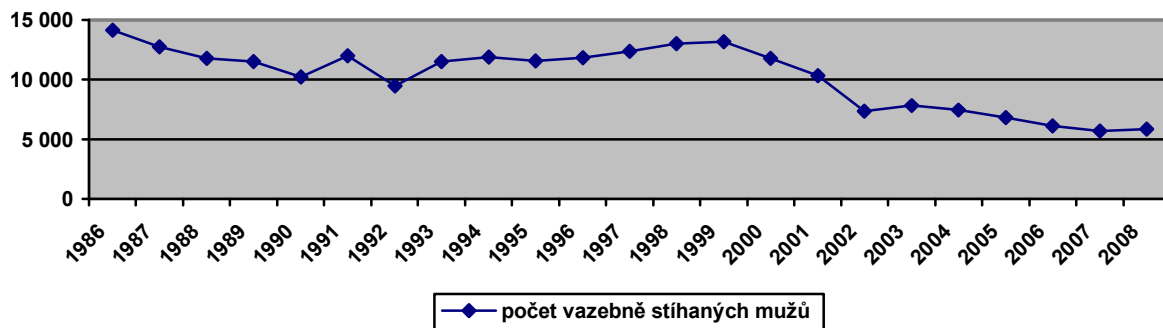

Pramen: Statistické ročenky VŠČR 2002 - 2008

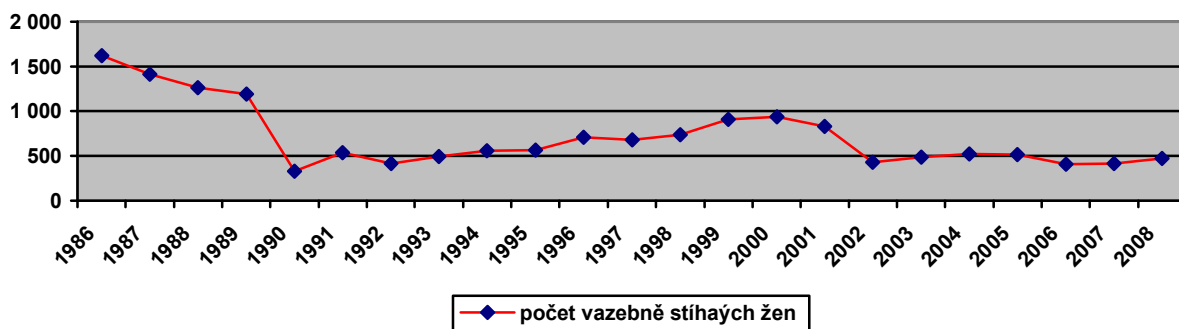
CELKOVÝ POČET VAZEBNĚ STÍHANÝCH V LETECH 1981-2008

CELKOVÝ POČET VAZEBNĚ STÍHANÝCH MUŽŮ V LETECH 1986-2008

CELKOVÝ POČET VAZEBNĚ STÍHANÝCH ŽEN V LETECH 1986-2008

PRŮMĚRNÁ DÉLKA VAZBY

K 1.1.1986

DRUH VAZBY		DÉLKA VAZBY DO:							CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	3 ROKŮ	VÝŠE	
CELKOVÁ DÉLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	2 177	1 378	422	300	121	15	4	4 417
	V %	49,29	31,2	9,55	6,8	2,74	0,33	0,09	100

K 1.1.1987

DRUH VAZBY		DÉLKA VAZBY DO:							CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	3 ROKŮ	VÝŠE	
CELKOVÁ DÉLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 784	1 300	331	240	99	24	4	3 782
	V %	47,17	34,37	8,75	6,35	2,62	0,63	0,11	100

K 1.1.1988

DRUH VAZBY		DÉLKA VAZBY DO:							CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	3 ROKŮ	VÝŠE	
CELKOVÁ DÉLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 583	1 013	234	190	73	21	7	3 121
	V %	50,72	32,46	7,5	6,09	2,34	0,67	0,22	100

K 1.1.1990

DRUH VAZBY		DÉLKA VAZBY DO:							CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	3 ROKŮ	VÝŠE	
CELKOVÁ DÉLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 818	446	141	106	17	3		2 531
	V %	71,83	17,62	5,57	4,19	0,67	0,12		100

K 1.1.1991

DRUH VAZBY		DÉLKA VAZBY DO:					CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	1 620	542	119	81		2 362
	v %	68,59	22,95	5,04	3,42		100
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	1 189	371	150	91	2	1 803
	v %	65,95	20,58	8,31	5,05	0,11	100
CELKOVÁ DÉLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 762	1 331	558	489	25	4 165
	v %	42,3	31,96	13,4	11,74	0,6	100

K 1.1.1992

DRUH VAZBY		DÉLKA VAZBY DO:					NAD:		CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	1 ROK		
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	1 042	641	281	133	72		2 169	
	v %	48,04	29,55	12,96	6,13	3,32		100	
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	1 364	685	373	277	136	8	2 843	
	v %	47,98	24,1	13,12	9,74	4,78	0,28	100	
CELKOVÁ DÉLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 585	1 325	918	735	514	259	5 336	
	v %	29,7	24,83	17,2	13,78	9,63	4,86	100	

K 31.12.1992

DRUH VAZBY		DÉLKA VAZBY DO:					NAD:		CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	1 ROK	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	1 574	712	371	250	120	4	3 031	
	v %	51,93	23,49	12,24	8,25	3,96	0,13	100	
PRŮMĚR VE DNECH								88	
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	1 049	684	449	466	241	45	2 934	
	v %	35,75	23,31	15,3	15,88	8,21	1,53	100	
PRŮMĚR VE DNECH								126	
CELKOVÁ DÉLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 764	1 271	834	861	633	588	5 965	
	v %	29,57	21,31	13,98	14,43	10,61	9,86	0,23	100
PRŮMĚR VE DNECH								173	

K 31.12.1993

DRUH VAZBY		DÉLKA VAZBY DO:					NAD:		CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	1 ROK	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	1 584	1 011	516	397	190	44		3 742
	v %	42,33	27,02	13,79	10,61	5,08	1,18		100
PRŮMĚR VE DNECH									105
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	1 346	960	736	634	247	139	6	4 068
	v %	33,09	23,6	18,09	15,59	6,07	3,42	0,15	100
PRŮMĚR VE DNECH									134
CELKOVÁ DÉLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 927	1 619	1 150	1 264	866	931	53	7 810
	v %	24,67	20,73	14,72	16,18	11,09	11,92	0,68	100
PRŮMĚR VE DNECH									193

K 31.12.1993

DRUH VAZBY		DÉLKA VAZBY DO:					NAD:		CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	1 ROK	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	1 584	1 011	516	397	190	44		3 742
	v %	42,33	27,02	13,79	10,61	5,08	1,18		100
PRŮMĚR VE DNECH									105
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	1 346	960	736	634	247	139	6	4 068
	v %	33,09	23,6	18,09	15,59	6,07	3,42	0,15	100
PRŮMĚR VE DNECH									134
CELKOVÁ DÉLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 927	1 619	1 150	1 264	866	931	53	7 810
	v %	24,67	20,73	14,72	16,18	11,09	11,92	0,68	100
PRŮMĚR VE DNECH									193

K 31.12.1994

DRUH VAZBY		DÉLKA VAZBY DO:					NAD:		CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	1 ROK	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	1 916	1 411	729	575	273	222	9	5 135
	v %	37,31	27,47	14,20	11,20	5,32	4,32	0,18	100,00
PRŮMĚR VE DNECH									126
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	1 278	814	491	572	218	312	4	3 689
	v %	34,63	22,07	13,31	15,51	5,91	8,46	0,11	100,00
PRŮMĚR VE DNECH									152
CELKOVÁ DÉLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	2 110	1 798	1 095	1 393	987	1 305	136	8 824
	v %	23,91	20,37	12,41	15,79	11,19	14,79	1,54	100,00
PRŮMĚR VE DNECH									211

K 31.12.1995

DRUH VAZBY		DĚLKA VAZBY DO:					NAD:		CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	1 ROK	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	1 454	1 183	558	517	165	156	4	4 037
	v %	36,02	29,30	13,82	12,81	4,09	3,86	0,10	100,00
PRŮMĚR VE DNECH									123
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	1 222	849	509	697	320	326	18	3 941
	v %	31,01	21,53	12,92	17,69	8,12	8,27	0,46	100,00
PRŮMĚR VE DNECH									164
CELKOVÁ DĚLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 631	1 647	1 020	1 366	821	1 329	164	7 978
	v %	20,44	20,64	12,79	17,12	10,29	16,66	2,06	100,00
PRŮMĚR VE DNECH									226

K 31.12.1996

DRUH VAZBY		DĚLKA VAZBY DO:					NAD:		CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	1 ROK	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	1 616	1 131	493	314	173	131	15	3 873
	v %	41,72	29,20	12,73	8,11	4,47	3,38	0,39	100,00
PRŮMĚR VE DNECH									113
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	1 375	892	550	573	289	289	23	3 991
	v %	34,45	22,35	13,78	14,36	7,24	7,24	0,58	100,00
PRŮMĚR VE DNECH									152
CELKOVÁ DĚLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 808	1 735	1 068	1 217	837	1 028	171	7 864
	v %	23,00	22,06	13,58	15,48	10,64	13,07	2,17	100,00
PRŮMĚR VE DNECH									208

K 31.12.1997

DRUH VAZBY		DĚLKA VAZBY DO:					NAD:		CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	1 766	1 026	408	218	112	117	9	3 656
	v %	48,31%	28,06%	11,16%	5,96%	3,06%	3,20%	0,25%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									100
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	1 455	971	490	569	276	259	20	4 040
	v %	36,02%	24,03%	12,13%	14,08%	6,83%	6,41%	0,50%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									145
CELKOVÁ DĚLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	2 055	1 730	1 070	1 082	654	1 020	125	7 736
	v %	26,56%	22,36%	13,83%	13,99%	8,45%	13,19%	1,62%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									195

K 31.12.1998

DRUH VAZBY		DĚLKA VAZBY DO:						NAD:	CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	1 746	904	316	272	82	62	2	3 384
	v %	51,60%	26,71%	9,34%	8,04%	2,42%	1,83%	0,06%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									91
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	1 524	814	479	472	189	194	8	3 680
	v %	41,41%	22,12%	13,02%	12,82%	5,14%	5,27%	0,22%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									129
CELKOVÁ DĚLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	2 112	1 630	892	1 059	629	716	87	7 125
	v %	29,64%	22,88%	12,52%	14,86%	8,83%	10,05%	1,22%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									177

K 31.12.1999

DRUH VAZBY		DĚLKA VAZBY DO:						NAD:	CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	1 803	851	362	216	99	57	2	3 390
	v %	53,19%	25,10%	10,68%	6,37%	2,92%	1,68%	0,06%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									89
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	1 505	783	377	472	147	140	6	3 430
	v %	43,88%	22,83%	10,99%	13,76%	4,29%	4,08%	0,17%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									120
CELKOVÁ DĚLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	2 152	1 585	1 022	949	557	631	38	6 934
	v %	31,03%	22,86%	14,74%	13,69%	8,03%	9,10%	0,55%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									164

K 31.12.2000

DRUH VAZBY		DĚLKA VAZBY DO:						NAD:	CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	1 277	750	336	231	124	88	3	2 809
	v %	45,46%	26,70%	11,96%	8,22%	4,42%	3,13%	0,11%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									107
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	1 232	681	353	401	170	173	4	3 014
	v %	40,88%	22,60%	11,71%	13,30%	5,64%	5,74%	0,13%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									132
CELKOVÁ DĚLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 671	1 348	848	804	589	664	43	5 967
	v %	28,00%	22,59%	14,21%	13,48%	9,87%	11,13%	0,72%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									180

K 31.12.2001

DRUH VAZBY		DĚLKA VAZBY DO:						NAD:	CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	825	497	150	149	53	31	0	1 705
	v %	48,39%	29,15%	8,79%	8,74%	3,11%	1,82%	0,00%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									94
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	1 292	559	338	297	113	113	9	2 721
	v %	47,48%	20,55%	12,42%	10,92%	4,15%	4,15%	0,33%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									116
CELKOVÁ DĚLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 226	1 143	662	672	366	456	58	4 583
	v %	26,75%	24,94%	14,44%	14,66%	7,99%	9,95%	1,27%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									178

K 31.12.2002

DRUH VAZBY		DĚLKA VAZBY DO:						NAD:	CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	2 ROKY	
PRŮMĚR VE DNECH									217
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	808	384	63	121	20	8	12	1 416
	v %	57,06%	27,12%	4,45%	8,55%	1,41%	0,56%	0,85%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									83
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	823	455	233	184	70	90	4	1 859
	v %	44,27%	24,48%	12,53%	9,90%	3,77%	4,84%	0,21%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									118
CELKOVÁ DĚLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 124	827	524	483	183	196	47	3 384
	v %	33,22%	24,44%	15,48%	14,27%	5,41%	5,79%	1,39%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									150

K 31.12.2003

DRUH VAZBY		DĚLKA VAZBY DO:						NAD:	CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	845	339	103	119	59	0	0	1 465
	v %	57,68%	23,14%	7,03%	8,12%	4,03%	0,00%	0,00%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									80
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	884	477	217	154	48	39	0	1 819
	v %	48,60%	26,22%	11,93%	8,47%	2,64%	2,14%	0,00%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									96
CELKOVÁ DĚLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 302	817	461	444	207	160	18	3 409
	v %	38,19%	23,97%	13,52%	13,03%	6,07%	4,69%	0,53%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									133

K 31.12.2004

DRUH VAZBY		DĚLKA VAZBY DO :						NAD:	CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	679	365	82	128	34	3	0	1 291
	v %	52,60%	28,27%	6,35%	9,92%	2,63%	0,23%	0,00%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									83
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	831	427	221	206	70	77	5	1 837
	v %	45,24%	23,25%	12,03%	11,21%	3,81%	4,19%	0,27%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									116
CELKOVÁ DĚLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 068	846	422	465	206	224	38	3 269
	v %	32,67%	25,88%	12,91%	14,23%	6,30%	6,85%	1,16%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									154

K 31.12.2005

DRUH VAZBY		DĚLKA VAZBY DO :						NAD:	CELKEM
		2 MĚS.	4 MĚS.	6 MĚS.	9 MĚS.	1 ROKU	2 ROKŮ	2 ROKY	
V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	POČET	741	300	72	89	45	2	0	1 249
	v %	59,33%	24,02%	5,76%	7,13%	3,60%	0,16%	0,00%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									77
V ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM	POČET	685	355	186	152	35	69	8	1 490
	v %	45,97%	23,83%	12,48%	10,20%	2,35%	4,63%	0,54%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									116
CELKOVÁ DĚLKA VAZBY OD JEJÍHO UVALENÍ	POČET	1 106	676	330	345	191	177	35	2 860
	v %	38,67%	23,64%	11,54%	12,06%	6,68%	6,19%	1,22%	100,00%
PRŮMĚR VE DNECH									145

Pramen: Statistické ročenky VSČR 1986 - 2005

THE ISSUE OF THE CONCEPT OF CRIMINAL CUSTODY

Summary

My thesis analyzes the legal regulation of custody. Custody is traditional part of criminal procedure and still alive because criminal law especially custody is always touching human rights. That is why the legal regulation of custody is so important and necessary. The aim of the thesis is to explicate the Czech legal regulation of custody, point out some concrete problems in application of custody and explain draft of new Code of Criminal Procedure.

The thesis is divided into eight chapters. Chapter One presents the aim of the thesis and the main aspects of custody which are described in next chapters.

Chapter Two examines relevant European and Czech legislation which deals with right to liberty and deprivation of someone's liberty. This chapter is subdivided into three subchapters. The first and second subchapters describe limitation of deprivation of liberty in public international law and European law. The third subchapter focuses on Czech constitutional law and human's liberty.

Chapter Three defines basic terminology, describes development of Czech law focused on custody since 1918, principals which the custody is based on and the difference between custody and punishment.

Chapter Four is divided into four subchapters and provides an outline of the Czech Criminal Procedure focused on substantive law of custody, matter of custody and alternatives to custody.

Chapter Five is concerned with Criminal Procedure connected to law of custody. It includes subchapter which points out the right to hearing and it's illustrated in many judicial decisions.

Chapter Six is divided into three subchapters and concentrates on special legislation of young offenders.

Chapter Seven reports on the draft of new Code of Criminal Procedure which is being prepared now. It brings changes especially in proceeding and it makes the procedure of making decision faster.

Chapter Eight presents conclusions. The main aim of the thesis is to describe and evaluate legal regulation of custody in Czech criminal procedure. I tried to describe how narrow the border between legal application of custody and the breach of the human rights is.

Key words: vazba - custody; právo být slyšen – right to hearing; trestní právo procesní – criminal procedure

